

Городской отдел культуры и туризма
Центральная публичная библиотека им. М. Горького
Информационно-библиографический отдел
Сектор краеведения

Краматорский экономико-гуманитарный институт
Кафедра славянской филологии

Творчество краматорских поэтов

(Сборник критических статей)

Краматорск, 2008
Вступление:

Дорогие друзья!

Сборник «Творчество краматорских поэтов» рассчитан на педагогов-словесников, студентов и школьников, на всех читателей, интересующихся литературой родного края. В нем помещены обзорные статьи преподавателей и студентов кафедры славянской филологии Сиротенко Валерия Павловича кандидата филологических наук, доцента, заведующего кафедрой славянской филологии, Севитова Валерия Михайловича старшего преподавателя кафедры славянской филологии, Бондаренко Елены Эдуардовны, старшего преподавателя кафедры славянской филологии.

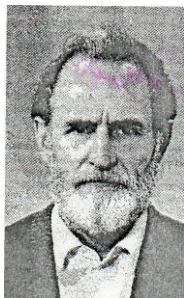
Михайловой Анастасии Валерьевны, студентки 5 курса гуманитарного факультета Краматорского экономико-гуманитарного института.

В сборник вошло восемь статей, в которых дан обширный анализ творчества краматорских поэтов: Скворцова Ф., Кибирева А., Шишкина С., Мироненко А., Горового Л.

Все статьи сопровождаются перечнем важнейшей литературы, посвященной данной теме.

В составлении сборника принимал участие библиографический отдел Краматорской городской публичной библиотеки.

РОМАНТИКО-РЕАЛИСТИЧЕСКАЯ СТИЛЕВАЯ ТЕНДЕНЦИЯ В ПОЭЗИИ Ф. СКВОРЦОВА

В.М. Севитов

старший преподаватель кафедры славянской филологии

В истории краматорской поэзии последнее тридцатилетие XX века занимает особое место. Это один из наиболее интересных, значительных и сложных периодов, ещё недостаточно освоенных критикой и литературоведением.

В истории нашей страны последние тридцать лет – это время перестройки советского общества и обретения Украиной своей независимости. И это имеет непосредственное отношение к существенным чертам современной литературы и искусства.

В статье освещается один из вопросов художественного многообразия, делается попытка выявить одну из тенденций и закономерностей в развитии современных поэтических стилей на примере творчества краматорского поэта Ф.Скворцова. Это достаточно сложная задача и автор не претендует на исчерпывающую полноту, намечая лишь главные линии и пути её решения.

Если говорить о стилевых процессах в поэзии г.Краматорска последнего тридцатилетия XX века, то потребность и тенденция к синтезу художественных форм и средств особенно проявилась во взаимодействии реалистических и романтических начал, которые можно отметить в творчестве почти каждого поэта, хотя творческие поиски некоторых авторов представляются наиболее характерными в этом отношении.

Живое, движущиеся время встаёт со страниц сборника Ф.Скворцова «Излучина».

Поэзия Ф.Скворцова – глубоко земная, реалистическая, вырастающая из простой, обыденной жизни.

Испеки мне, мама, пирогов
из пшеницы свежего покоса...
Там, за пирамидами стогов,
оппадают утренние росы.
Сенопряно пахнет на лугу,
за деревней отдыхают нивы.
Я опять в огромный лес бегу –
обновлённый,
чистый и счастливый.
У иных причалю берегов,
чтоб иные разрешить вопросы...
Испеки мне мама, пирогов
из пшеницы нашего покоса.

1978 г.

Но эта приближённость к земной почве, прозаической обыденности существования не лишает его творчество живого и непосредственного ощущения

всей многосложности мира, его вечно живых и обновляющихся природных сил, явлений, стихий.

Весенний день

Земля лучами мая разогрета,
Покрылась нежной, девственной травой.
Проехала небесная карета,
прогрохотав над самой головой.
Дождь отшумел – живительный и стойкий,
неспешно отходя к земле другой...
Под радугою жаворонок звонкий
звенит, как колокольчик под дугой

Очень важно, что само ощущение стихии психологизировано, перенесено во внутрь человеческой души. Отсюда и возникает светлый, торжествующий образ преодоления жизненных испытаний:

Многообразны в стихах Ф.Скворцова проявление и восприятие водной стихии.

Излучина

Здесь, у излучины, где льдины
Ломают Северский Донец
И мчит куда-то, как гонец, -
Мне нет прекраснее картины.

Буйство водной стихии, ломающей привычный мир, в другом стихотворении сменяется ощущением покоя и умиротворённости.

На Донце

Утро.
Чётко слышишь всплески.
Огоньки на гребнях волн горят.
К рыбакам,
Метнуть готовым лески,
Алая торопится заря.
Плещут воды лёгкие на камни
Щуровских откосых берегов,
И играют рыбы поплавками
На железных нервах рыбаков.

Здесь, как всегда у Ф.Скворцова, восприятие природы, жизни дано в удивительной цельности и гармонии, где невозможно выделить один какой-то образный элемент, не рискуя нарушить глубину впечатления от целого.

Возникающая картина – вполне реальная, непосредственно ощутимая в своей жизненной конкретности, и вместе с тем – она романтически-возвышенная и одухотворённая, в чём-то загадочная и по-особому ёмкая.

В движении образа-переживания раскрывается удивительная целостность восприятия мира в его материально-телесной и духовной сущности. За этой

цельностью и мужественной просветлённостью взгляда и мирозерцания стоит нелёгкий опыт прожитой жизни, позволяющей всем своим существом вбирать красоту большого мира, и утверждать его ложную гармонию.

Этюд

А за рекою заблудились лоси,
И в глубине знобящей, у раки,
Продрогшая,
Заплаканная осень
Невстреченною женщиной стоит.

Поиск нравственной чистоты, гармонии, естественности в выражении мысли и чувства по замыслу поэта призваны воплотить сложную и противоречивую цельность и гармонию мира и человеческой души. В стихах Ф.Скворцова возникает особый сплав возвышенного и обыденного, романтического и реалистического. Нарушая все православные каноны, вдруг зазвучит органная музыка:

Органная музыка

Серебряный голос органа,
Ты вновь пробуждаешь во мне
Простор голубой океана
И розовый лес при луне,
И плач растревоженной птицы
В кедровом разливе морей...
Тепло увлажняешь ресницы
Знобящею влагой ветвей.
И ворот осенней рубахи
легко распахнёшь на груди...
Органная музыка Баха
Прошу тебя: «Не уходи!»
Звучите, полночные струны,
Звени, молодая душа...
И я в филармонии лунной
Дышу под орган камыша –
От края до края вселенной
Органная дышит волна...
Не дай мне, Господь, пробужденья
При музыке этого сна.

И эта музыка, к которой здесь обращается поэт, - живая. Она имеет лицо и душу. Она вся открыта для людей, но в ней же и некая тайна, нечто неуловимое и чудесное.

Подлинное искусство – вне мельтешения и суеты, именно такую позицию занимает поэт в своём стихотворении.

Стремясь объединить разные, на первый взгляд, несовместимые традиции, поэт утверждает несомненность классики, её серьёзность и глубину, действенную силу

самых обычных, быть может, примелькавшихся слова и размеров. И сами его стихи отмечены смелостью и естественностью соединения книжной и разговорной лексики и новизной контекста, «оживляющего» стёртые слова и выражения, наполняющего их образным смыслом.

Тема искусства и природы тесно связана у Ф.Скворцова с мотивом любви и, конечно же, с темой родины.

Образ Родины – Украины в стихах Ф.Скворцова складывается из самых разных впечатлений, воспоминаний, раздумий. Но есть в этом плане и особенно важные, программные произведения. Среди них, безусловно. На первом месте – «Украинскому другу», посвящённые поэту Анатолию Мироненко.

Украинскому другу

Анатолию Мироненко

Скажу, а ты поверь, дружище:

Приснилась Русь под Новый год –

Богатой и с сумою нищей

У Золотых своих ворот.

На площадях народ толпился,

Шатая митингами трон.

Возможно, и тебе приснился

И в Украине этот сон.

Иные дни – дела другие,

Судить об этом не берусь.

Но Киев без Руси – не Киев.

И Русь без Киева – не Русь!

1992

Здесь особенно проявилась широта, масштабность и социальная определённости чувства Родины. Но Родина – это не только история, это и её сегодняшний день, бурная динамика перемен.

Как видим, стихи Ф.Скворцова глубоко реалистичны в своих изобразительных средствах, однако авторское восприятие мира как полного глубокой тайны стремление возвысить и преобразить его фантазией, соотносить с идеалом, мечтой и чистоте и гармонии создают тот постоянный романтический настрой, который сказывается и в стиле.

Рассмотренная в данной статье романтико-реалистическая стилевая тенденция поэзии Ф.Скворцова характеризует его стихотворения созданные на протяжении тридцати лет. При всех различиях в их содержании, в них есть нечто общее. И это общее, конечно же, не сводится только к слиянию реалистического и романтического стилевых начал, а отражает более широкий процесс взаимодействия и взаимообращения различных стилевых потоков и тенденций, то тяготение к художественному синтезу, которые стали характерной чертой современных поэтических исканий.

Литература:

1. Скворцов Ф. Излучина. – Краматорск, 1999. – 31 с.
2. Из поэтической тетради: [Некоторые сведения из биографии Ф. Скворцова] // Краматорская правда. – 1984. – 24 мая. – С.4.
3. Ноткина А. Сборник добра...: [О презентации книги Ф.Скворцова «Излучина»] // Краматорская правда.-1999.-18 мая.-С.3.
4. Ноткина А. Твои люди, Донбасс!: Поэту Ф. Скворцову вручена Подяка городского головы // Крам. правда. – 2007. - № 9. – С.6.
5. Ноткина А. Феликс Скворцов: «И никакого счастья не желаю, а только б пелось мне в родном краю»: [Вышел в свет новый поэтический сборник поэта] // Краматорская правда. – 2007. - № 42. – С.14.
6. Пикалов В. Феликс Скворцов: К 60-летию поэта // Краматорская правда.- 1997.- 25 февраля.-С.4.

ОСОБЛИВОСТІ МАЛОЇ ФОРМИ У ВІРШАХ С.ШИШКІНА

А.В.Михайлова

Студентка 5 курсу гуманітарного факультету КЕГІ

Давно канула в лету суперечка щодо ієрархічної значимості між жанрами, визначення вагомості твору з огляду лише на його жанрову приналежність. Ця суперечка завершилася на користь літератури, свободи авторського вибору, в чому найповніше виражається творча самобутність митця. І в цьому ще раз переконуємося, знайомлячись із поетичним доробком краматорського поета С.Шишкіна.

Він народився у 1951 р. в селянській родині, але з п'яти років проживає у Краматорську Донецької області, вважаючи це місто “моим Ієрусалимом и моей Голгофой”. Життєва доля виявилася досить суворим учителем, формуючи майбутнього поета в жорстких реаліях, коли доводилося поєднувати навчання на філологічному факультеті Донецького університету з працею верстатника на заводі “Енергомашспецсталь”. З 1973 р. С.Шишкін розпочинає журналістську діяльність: кореспондент газети “Краматорская правда”, редактор багатотиражки “Краматорский металлург”. Напевне, саме газетні жанри з їхнім лаконізмом і відточеністю слова, публіцистичною загостреністю проголошеної думки, внутрішньою налаштованістю на спілкування з великою аудиторією обумовили характерне для цього поета тяжіння до малих віршованих форм. У кожній з чотирьох поетичних збірок: “Исповедь”, “Естественный отбор”, “Откровение”, “На грани фола” є чи окремий розділ “Небогоугодные стихи”, “Дружеские стихи” (“Откровение”), “Красное-белое”, “Меланхолизмы” (“Естественный отбор”), “Точка отсчета”, “От первого лица” (“На грани фола”) та інші, чи композиційно об'єднані в єдине ціле дво- та чотиривірші. Як нам видається, ці жанрово-строфічні утворення заслуговують на дослідницьку увагу, оскільки більшість рецензентів обмежувалися тільки загальним оглядом вміщених у збірках віршів. Лише В. Пікалов у замітці “И только пред одним Всевышним я на колени упаду!” робить спробу визначити художню своєрідність поезій, зауважуючи, що твори збірки “Исповедь” викликають “неоднозначне сприйняття”. Цілком очевидно, що звернення автора до малих строфічних форм обумовлюється як його особистісними уподобаннями, так і

версифікаційною традицією, на яку підсвідомо спирається поет завдяки своїй ґрунтовній філологічній підготовці. Маємо на увазі поширені у східних літературах рубаї, танка, російську частівку, а також малі фольклорні жанри прислів'я та приказку.

Свого часу у віршах С.Шишкіна ми виділили ряд провідних моментів: соціальна спрямованість з акцентом на роздумах про призначення поета і поезії, соціальні негаразди та загальнолюдські цінності, материнська любов, любов до Батьківщини, фатальність у житті людей, сенс людського життя. Поглянувши через цю призму на поезію малої форми, можемо визначити такі мотиви у малих формах віршів С.Шишкіна, як морально-етичний портрет сучасника та суспільства, поетичні звертання до друзів зі значним відтінком іронії та самоіронії, філософські роздуми про життя і призначення в ньому людини. Проаналізувавши чотири збірки поета, бачимо, що у кількісному відношенні переважають вірші громадянсько-суспільної спрямованості (соціальні й матеріальні негаразди, аморальність суспільства) та твори, де звучать роздуми про призначення поета і поезії в сучасному житті. А найчастіше ці два мотиви об'єднуються, цим самим наголошуючи на тому, що негаразди, нестатки держави віддзеркалюються у житті й творчості. Тож у першу чергу ми і зупинимось на розгляді поезій виділених нами груп.

Так склалося, що у наші нелегкі часи творчій людині, поетові дуже важко заробляти собі на життя своїми митецькими здібностями, своїм талантом. Це надзвичайно прикро, бо людина, призначення життя якої "бути поетом", не вимозі реалізувати себе як "потрібного", "необхідного", "корисного" громадянина суспільства, країни, неспроможна, у психологічному плані, "виліпити" з себе самодостатню, цілісну особистість, індивіда взагалі. Відчуваючи себе непотрібним, митець частіше за все замикається у собі, у своїх думках, прирікає себе на самотність, врешті-решт знаходить заспокоєння у спиртних напоях. Саме такі невтішні реалії відбито С.Шишкіним у вірші "Бомж какой-то поэт...". Автор не приховує всієї небезпеки ситуації, що склалася. Адже митці здавна вважалися совістю суспільства, його надією, провідниками до кращого. Герой же твору досягає граничної межі падіння, по суті втрачає людську подобу. Мабуть, в історії літератури траплялися подібні випадки, але в даному випадку відбулося найстрашніше: з власного бажання поет готовий продати "последнюю строчку" за сто грамів. Вірш не має безпосередніх моралізаторських висновків, але вони, і цілком невтішні, напрошуються. По-перше, виникає питання, чи все гаразд із суспільством, якщо в ньому вищим мірилом насолоди виявляється алкогольне сп'яніння. Друге ж питання, як нам видається, ще складніше: чи має право людина з даром митця, хоча б що не трапилося в її житті, деградувати, гасити в собі іскру, запалену самим провидінням. Прекрасно усвідомлюючи, що однозначної відповіді тут бути не може, звернімося до самого С.Шишкіна:

Есть планка-высота -
четко вижу.
Молю:
Не опускайся ниже,
А то...
собью!

Подібні твори обов'язково викликають потребу замислитися над сенсом життя, задатися одвічними філософськими питаннями. При цьому письменнику важливо всю душевну тривогу, занепокоєність виразити у максимально стисненій формі. Досягається це різними шляхами, зокрема і наданням віршам сатирично-саркастичного звучання. Його, наприклад, відчуваємо у поезії

Живет для народа,
Смакуя шампанское,
Крутая порода -
Наше панство!

Як басимо, вірш побудовано на різкому протиставленні двох соціальних для даного контексту понять – народ і панство. Ця контрастність може викликати різні історичні асоціації, але автор знаходить надзвичайно точний зображувально-виражальний засіб (епітет “наше”), щоб максимально конкретизувати часову приналежність тексту. І цим, на нашу думку, твір набуває частішого звучання, оскільки сатиричний струмінь, ясність і точність змісту властиві саме цьому жанрові. Частівці не властива вишуканість, переобтяженість тропами. І у С.Шишкіна весь ефект тримається на одному ключовому слові “наше”. Завдяки йому полярність понять “народ” і “панство” знімається, бо всім достеменно відомо, з кого і яким шляхом сформувався сучасний фінансово-бізнесовий прошарок суспільства. І водночас саме епітет обумовлює всю різкість, підкреслює всю міру обурення, з якими автор підходить до розуміння істинної сутності змальованого ним явища.

Частівкові, але на іншому змістовно-художньому рівні, помічаємо і у вірші

В мехах и коже
Заграница.
Зато мы можем
Материться ...

Цілком зрозуміло те обурення, з яким поет говорить про неспроможність держави вийти на елементарний для людської спільноти суто моральний, естетичний шлях вихованості як окремого індивіда, так і суспільства в цілому. Все, що “ми” вміємо, все, що є нашими перевагами перед закордоном, перед нами самими – “материться”, у той час, як в інших народів культура побуту, культура поведінки стали невід’ємними національними рисами. До певної міри це забезпечує високий матеріальний рівень, дозволяючи їм ходити “в мехах и коже”.

Але, з іншого боку підтексту спрямованість вірша можна трактувати інакше. Психологи, соціологи підмітили, що матеріальний достаток теж має певні негативні моменти: з’являється відчуття пересиченості, самозаспокоєння, духовної лінощі, людина ніби опиняється в “емоційному вакуумі”. А відсутність емоційного фону в житті людини не можна визначити за нормальний стан, оскільки безбарвність, відсутність загальних почуттів означає по суті втрату повноти, повноцінності існування. Тому автор нарочито свідомо зовнішньому лоскові протиставляє явну грубість, яка межує з непристойністю. Наскільки це художньо виправдано спробуємо оцінити, зважаючи на думки авторитетних дослідників. Так, О.Ольхова (“Осяйна рима матюклиза”) зазначає: “Мат - сукупність лексичних та семантичних одиниць, що мають певне стилістичне та каузуальне забарвлення. Але при цьому мат залишається надзвичайним засобом виразності, до того ж, дуже демократичним”

. А у статті “Словесне порно” В.Дружбинського наводиться думка, що “мат – це чудодійний лікувальний засіб психологічної розрядки... енергетика матерних слів, немов, хвилеріз розсікає негативні емоції”. Тож, лайка – це прояв енергетичного збудження, запалу, це своєрідний вихід психологічного сплеску, вибуху. А це і є ознаки повнокровного життя. Виходить, що “ми” живемо, а “вони” – існують у своїх розкошах. Отже, вірш одержує два протилежних варіанти прочитання, він перетворюється на “вірш-гойдалку”, вірш - “магічний ящик з подвійним дном”. Подібні якості межуванням на грані пристойного і відверто грубого властиві і частівці. Отже, можемо зазначити не стільки формально-типологічну, скільки змістовно-смыслову подібність її з творами С.Шишкіна.

На рівні семантичної наснаженості можемо відзначити певне зближення окремих текстів з досить специфічним жанровим утворенням, як танка. Для прикладу звернемося до вірша “Как хотите...”, вміщеному у збірці “На грани фола”:

Как хотите,
Понимайте сами.
Я рассчитался с долгами.
С врагами.
Но только не с друзьями

Автор замислюється над життєвими пріоритетами. Його хвилюють власне не матеріальні проблеми, а проблема збереження дружби, того безцінного, що значно важче знайти у житті. Як бачимо, зіставляються різні цінності: гроші, розрахунок з ворогами і дружба. Щоб увиразнити свою позицію, поет логічно наголошує останній рядок. Це досягається перш за все певною композицією, коли завдяки моно рими (2 – 5 рядки) і холостому рядку (1), читачеві самому пропонується здійснити певний вибір, задіявши при цьому цілий ряд етичних норм і понять.

По-друге, зовнішня, формальна єдність моноримних рядків не підкріплюється логічно понятійними образами. Адже в один ряд ставляться різнорівневі щодо їхньої моральної, суспільної наповненості поняття: “борги”, “вороги”, “друзі”. Якщо перше і друге можуть об’єднатися єдиним семантичним полем “негаразди, “небажані для людини явища”, то третє вступає у взаємодію за законом антитези. Тобто, автор свідомий того, що людське життя не може складатися лише з позитивних чи негативних моментів. Безумовно, ми прагнемо першого, але в повній мірі відчутти його здатні тільки через зіставлення з другим. Тому-то основна думка і переноситься на останній рядок, що й обумовлює особливе напруження твору. Міркування, до яких він спонукає, виявляються значно ширшими за змістовність вірша. А в цьому, як нам видається, і будуть проявлятися елементи танка, одного з древніх жанрів японської поезії. Адже саме для віршів цього жанру характерне те, що у в останньому п’ятому рядку у дуже лаконічній формі розгорається ціла повість по якусь подію або переживання. Спокійно-урівноваженим тоном і несподіваністю розв’язки вони налаштовують на філософські роздуми, викликають бажання пильніше поглянути на звичні довколишні предмети і речі, пізнати їхній прихований сенс.

Заслуговують на увагу і двовірші С.Шишкіна. ця строфічна форма часто зустрічається у всіх збірках. Мотиви даних творів досить різноманітні і в цілому перегукуються з тими проблемами, про які йшлося вище. Наприклад, двовірш

У нас не требует блага,
Только «шестая» палата.

явно має соціальну спрямованість. Але викликав він зацікавлення не стільки своєю змістовною спрямованістю, скільки жанровими особливостями. Як нам видається, цей вірш також має подвійне тлумачення. Перше впадає у вічі одразу, бо йдеться про досить поширене і типове і для недавнього радянського, і сучасного пострадянського суспільства явище, як блат. Воно унеможливило нормальні стосунки, довело їх до абсурдності, коли послуги (а головне, їхній розмір) дозволяють позитивно вирішувати будь-які питання. Лише розумовий розлад гарантує людині надання необхідної медичної допомоги і то, мабуть, тому, що божевільному не спаде на думку запропонувати за це хабаря.

Однак явне цитування А.Чехова (“Палата № 6”) при відкриває інше спрямування твору. Знаючи А.Чехова як майстра підтексту, не важко зрозуміти авторський натяк на цю обставину і в своєму творі. *Божевільня* – це звільнення від умовностей, від нав’язаних суспільством законів гри, право бути самим собою. Але досягається це у межах дуже локального простору. Хронотоп палата викликає цілий ряд асоціацій. І це одночасно чистота, яку необхідно підтримувати у медичному закладі, і натяк на відсутність здоров’я. Тож “лікувальні дії” слід застосовувати не там, де чисто, а там, де бруд – хвороба, тобто в самому доккілі, суспільстві.

Як бачимо, вірш при всій своїй строфічній стислості і лаконічності викликає надзвичайно широкий спектр думок, натяків, висновків. Саме завдяки смислому паралелізму (наявність тексту і підтексту) твір зближується з прислів’ям, в якому глибина і дотепність думки доноситься стисло, чітко, афористично, “...в гранично лаконічній формі висловлюється узагальнене, змістовно містке твердження, за невеликою формою криється глибинна структура, в якій приховані елементи смислу (підтекст, багатозначність, іронічне забарвлення та ін.), розраховані на кмітливість, здогадливість реципієнта”. Афористичність забезпечується у вірші посиленням на чеховську фразу, яка давно вже стала крилатою.

Завершуючи наш огляд, відзначимо, що проведені нами жанрово-строфічні паралелі поезій С.Шишкіна з класичними літературними взірцями допомагають виразити змістовно-художні особливості виділених творів і в той же час визначають подальші перспективи дослідження творчого доробку нашого сучасника.

Література:

1. Шишкин С. Ветер: Стихи. – Краматорськ, 2001.
2. Шишкин С. Естественный отбор: Стихи. – Краматорск, 1997.
3. Шишкин С. Имею право: Избранное. – Краматорск, 2006
4. Шишкин С. Исповедь: Стихи. – Краматорск, 2005.
5. Шишкин С. На грани фолла. Стихи. – Краматорск, 2002.
6. Гега М. Розмовочки: [Про літературно-творчу діяльність Сергія Шишкіна] //Краматорский металлург. – 1998. – 30 янв.- С.2.
7. Дружинский В. Словесное порно // Зеркало недели. – 2002. – 7 сент. – С. 23.
- 8.Кузьменко В.І. Словник літературних термінів. – К.: Український письменник, 1997.
- 9.Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: Підручник. – К.: Знання – прес, 2001. – 591 с.

10. Михайлова А.В. Мотиви, образна система поетичних збірок С.Шишкіна // Актуальні проблеми економічного і гуманітарного розвитку України. - Краматорськ: КЕГІ, 2003. – С. 313 – 319.

11. Ольхова О. Осяйна рима мотюклизы // Політика і культура. – 2002. - № 19. – С. 58 – 60.

12. «Откровения»: [О новой книге стихов Сергея Шишкина] // Краматорская правда. – 1998. – 28 ноября. – С.2.

13. Пикалов В. Поэзия блестящий верх взяла: [Произведения поэтического сборника “Исповедь” краматорского автора Сергея Шишкина] // Краматорская правда. – 1995. – 9 дек.

14. Пикалов В. “И только пред одним Всевышним я на колени упаду!”: [О книге Сергея Шишкина “Естественный отбор”] // Краматорская правда. – 1997. – 7 июня.

15. Приглашение поэта: [О новой книге стихов Сергея Шишкина «Естественный отбор»] // Краматорская правда. – 1997. – 19 апреля. – С.2.

„МОТИВИ, ОБРАЗНА СИСТЕМА ПОЕТИЧНИХ ЗБІРОК С. ШИШКІНА”

Михайлова А.В.

студентка 5 курсу гуманітарного факультету КЕГІ

Зараз міняється наше уявлення про цінності і пріоритети людини. І в силу цього ми не повинні відчувати (живучи у невеликому місці) відірваності від культурного мистецького життя, а тому й утвердження й формування уявлень, що життя не проходить повз нас, виходить з того, що ми повинні бути уважнішими до тих творчих людей, які працюють у нашому місці. Є ім'я митців відомі на всю країну, творчість яких заслуговує вивчення й сприйняття (якщо не сприйняття то уваги). Але є письменники мало чи й зовсім не відомі, цей факт не свідчить про відсутність таланту в цих людях, не применшує важливості їхніх творів. А тому-то слід намагатися не пропускати твори цих письменників, а дбайливо й уважно стежити за їхнім доробком. Саме це й обумовлює інтерес до творчості нашого краматорського поета С. Шишкіна. Він – “справжній поет, а тому має право сяяти від імені усіх, тобто від імені народу, представником якого він є” (А. Мироненко). С. Шишкін автор збірок “Исповедь”, “Естественный отбор”, “Откровение”, однак критично-дослідницьких статей практично немає.

Можемо назвати лише невеличку рецензію у М. Геги “Розморочки”, в якій він зазначає, що “видавничо-творча діяльність С. Шишкіна останнім часом набуває значного розголосу, що колись невідомий загалу редактор багатотиражки металургійного заводу ім. Куйбишева стає ініціатором обдарувань на літературній ниві – саме на сторінках “Краматорського металургу” вперше з'являються вірші українських поетів заводчан”.

Як бачимо, рецензент не стільки торкається власне поезій С. Шишкіна, скільки поціновує його організаторсько-менеджерські здібності, що також важливо у наш непростий час.

Замітка В. Пікалова “поэзия блестящий верх взяла” теж носить більше інформативний характер, повідомляючи про сам факт презентації збірки поезії “Исповедь”. І лише у статті “И только пред одним Всевышним и на колени упади!” В. Пікалова, йдеться “про неоднозначність сприйняття” віршів, що склали збірку “Исповедь”. Метою ж нашої розвідки є спроба виділити і проаналізувати ряд мотивів, що визначають основне спрямування поезії краматорського автора.

Збірка “Исповедь” (1995 р.) починається віршем “Когда спиваются поэты”. Поезія має соціальну спрямованість з акцентом на роздумах про визначення поета і поезії. Звичайно, у вірші звучать й інші мотиви і мотив соціальних негараздів, мотив спустошення людської душі, але, на наш погляд, визначений мотив є найпомітнішим. Твір наповнений болем, стражданням, образою за те, що в нашому житті стільки несправедливості, соціальних негараздів, які немов ворони, кружляють над людськими головами. З подібними сентенціями часто зустрічаються не лише на сторінках художніх творів, їх можна почути повсюди. І в цьому полягає небезпека самозаспокоєння, оскільки є можливість перекласти усі проблеми на когось чи щось, пасивно очікуючи на співчуття. Автор же намагається виділити моральний аспект, бо кожен зокрема і всі разом втрачаємо чуйність, співчуття, за щоденними турботами не відчуваємо потреби зайнятися самооцінкою, тобто, як образно стверджує поет, лише на свята пам’ятаємо Бога. Окрім негативної оцінки існуючого становища країни, суспільства звучить оптимістичний погляд поета на життя:

Но все же расцветают вишни
В моем украинском саду.

Рядки наповнені любов’ю до своєї Батьківщини – України, вірою, що буде народ поступово позбавлятися несправедливостей, негараздів, оскільки остаточно не втрачена здатність відчувати і милуватися прекрасним.

У вірші звучить гордість автора за свій край, а значить і за мешканців краю, за український народ, заради якого творить поет, заради якого виливає свої думки, почуття у перлини своїх віршованих рядків. Автор визнає своє призначення, свою лінію поета, говорячи, що тільки “перед одним Всевишнім він впаде на коліна”. Тобто, ніхто не в змозі змінити думки, ніхто не здатен прищепити йому інше мислення, примусити відмовитися від власних ідеалів.

До цієї ж теми можна зарахувати вірш “Каюсь пред Вами” (автор констатує той факт, що коли поет пише незручні для “когось” речі, то ніколи такий митець не звучатиме). Це несправедливість відбивається у рядках “И вновь сажусь на диету”, “Идут, бывает, рифмы косяком”, рядки з використанням слів “косяком”, “на диету” надають віршеві реальності, повсякденності, і є показником душевного болю поета, для якого вірші, - наркотик, потяг до їх написання – наркотична залежність. Саме таким, на думку С. Шишкіна, і повинен бути справжній митець.

Зі збірки “Откровения” щодо цієї тематики можна виокремити вірш “Ну слава Богу! Наконец”, де поет сподівається достукатися до сердець людей своїми віршами, розуміючи, що саме доносити правду і є місія поета:

Мне никуда не деться
Кино ли это – не кино –
Я к Вам стучусь
Открытым текстом...

Тільки говорячи відкритим текстом найбільш повно викривається анти моральність суспільства і кожної людини зокрема. Називати речі своїми іменами – те що є показником таланту справжнього митця.

Збірка “Естественный отбор” (1997) також містить багато віршів з вище названими мотивами. Вірш “Графоману” один з таких творів. Саме тут просто і лаконічно, навіть сатирично викриваються ті, хто не має права називатися поетом, бо ними не стають, ними народжуються:

Вы захотели, так сказать,
Блеснуть стихотворением.
Но у глагола – то «писать»
Два ударения...

Отже можемо констатувати, що відокремлений нами мотив служить своєрідним камертоном, допомагає самому авторові постійно контролювати себе, відчувати істинність і фальшивість поетичного рядка не за рахунок наявних у ньому найоригінальніших тропів, а завдяки потребі говорити про наболіле, достукатися зі своїми думками до інших душ. Підтвердженням цьому служить те, що подібні настрої характеризують цілий ряд поезій, як-от: “Только б со стаканом... рифму не смахнуть”, “А, может, лучше бутылка”, “Я в страшной прострации...”, “Стихи – работа до последней точки”, “Житейская история”, “Что больше Вам в жизни надо”, “Объявление”.

Інший мотив, який також часто зустрічається у віршах С. Шишкіна ми умовно назвали “Соціальні негаразди та загальнолюдські цінності”. Так, вірш “Монолог нищего” (Віктору Пікалову) поєднує в собі викриття соціальних, політичних негараздів і безперспективне становище поетів як: ... карябали в тетрадах паралельні криві строчки діаманта.

Які “свой замок строили воздушный”, які були слухняні до останнього перед “вождем”, (існуюча система не дозволяла писати правдиві речі, поезія як і інші ланки мистецтва вихваляли, уславлювали, надавали позитивної оцінки “потрібним” організаціям, “потрібним” людям для радянської системи), а не перед Богом, які потім і опинилися обдуреними владою. У вірші звучить мотив розпачу, бо нікому тепер не можна довіряти. В останніх рядках автор благає Бога не про щось матеріальне, - “хотя и без купонов впрочем”, а про покращення саме душевного стану, який з кожним днем гіршає.

У вірші “Границы” автор порушує проблему кордону, яка існує не тільки між країнами, континентами, а перш за все між людьми взагалі. Звучать нотки докору людям, бо забули, що добро безмежне і прагнути відокремитися один від одного, вибудовуючи кордони непорозуміння, озлобленості, заздрощів. Відбувається найстрашніше – людина замикається у собі, стає все більш самотньою. І винна до певної міри у цьому вона сама, бо живе підозрами, заздрощами, від чого посилюється штучно породжений страх за свою мізерну власність. Звідси:

Чтоб не было споров,
Вокруг пяти соток
Возводят заборы
Соседи.

Автор з бодем говорить, що “меридианы и параллели”, тобто ці кордони повністю оновили планету сітями і що залишилося одне – існувати окремо кожному на втомленій планеті Землі:

Куда мы глядели?
И мало ей света (планете)
И некуда деться –
Лишь только
вертеться.

Вірш “Монолог не сумасшедшего” продовжує ланку означеного нами мотиву. Тут ідеться про душевний розлад ліричного героя з причини недосконалості, примітивності прагнень його співвітчизників. Поет не розуміє їхньої моралі, життєвих цінностей, бо одні – чекають все життя подачок, інші мріють тільки про заокеанську міцубісі. Морально знівечені, виснажені своїми примітивними мріями, вони не мають справжньої життєвої мети.

Така ж проблема порушується у вірші “Предраассветное”, де за сюжетом зовсім не існує країна Користі, у якій люди розмежуються на два типи. Перший – невдахи, які завжди у програші, другий – “сильні” світу цього, які ворочають “помасштабней дела”.

Вірш “Ностальгия” також сприймається як осуд морально оскуднілого суспільства для якого не існує нічого святого. Навіть свято “Пасха” не поважається як священне, як те, що йде з сивого минулого від наших пращурів, як та подія, що повинна святкуватися по-людські, а не з пияцтвом і мордобоем. Авторіві боляче за те, що все наше суспільство будується на користі, лизоблюдстві, моральній нікчемності.

У вірші “Откровение” відбивається розпач і біль поета за свою державу, бо існує вона у системі “тотального страху”, бо йде у державі бій без правил, бо розквітають частіше не молоденькі рослини, а брудні борделі і банки для “дурників”, де товстосуми, мов павуки, п'ють кров з людей, здирають з них останнє, набивають і без того товстий гаманець грошима.

Виокремлюємо ще один мотив у творчості С. Шишкіна – “Материнська любов, любов до Батьківщини”. Сюди належить вірш “Огонек”, де йдеться про материнський вогник, який зігріє у лихі морози, який осяяний “по-зеленому простої добротой”, сила якого у материнській любові, яка є могутнішою величнішою у світі за все, вірш “Маме”, “Ода родной школе”, “Монолог соседского сына”.

Не можна залишатися байдужим, читаючи вірш “Скажите как это все понимать”. Тут автор сповнений неприхованим обуренням, з того приводу, що пес-медаліст їсть з особливих тарілок, у той час коли мати його хазяїна знаходиться у будинку для пристарілих. Цим твором порушується дуже актуальна проблема. Певний час саме показник ставлення до тварини розглядався як показник людяності, гуманності. Згадаймо хоча б повість Б. Троєпальського “Білий Бім, чорне Вухо”. Та часи змінились, нажаль, не на краще. Виявляється замало боготворити, леліяти “чотириноного друга”, необхідно уміти добрим, чуйним завжди і до всіх. І тоді нікому не доведеться нагадувати синові про його “синівські обов'язки”, а матері доживати в самоті у богодільні.

Цікавим на наш погляд, у творчості С. Шишкіна виступає ще такий мотив як “Фатальність в житті людей”. Вірш “Тишина” має філософський характер. Автор пояснює, що саме в його розумінні є тиша. А вона виявляється настільки багатогранною і багатобарвною, що дозволяє досить повно охарактеризувати і внутрішній світ самого ліричного героя, його власні особистісні якості. Виявляється, що це і “гром в своем начале”, і коли “в порыве пулемет закрывают телом”, і коли після вибуху Хіросіма усе вмить побіліло...

Для автора тиша – це все передчуття болі і страждань, безвихід і неможливість щось зробити, щось виправити у житті, тобто біль від фатальності людського життя, подій, ситуацій. Яскраво звучить думка, що людина не має повного контролю на своїм життям, долею, що кожен мешканець планети Земля з жахом чекає тиші:

Мы порывом живем ураганным,
И бывает нам не до сна
Потому, что назревшим вулканом
Рядом с нами всегда тишина.

Так само, як людина неспроможна зупинити вулкан, вона неспроможна зупинити війну, катастрофу, взагалі те, що може статися будь з ким у будь-який час.

Вірш “Пам'ять” присвячено тим, хто чекає, сподівається зустріти своїх рідних, яких вибухом війни розкидано по світу. І знову мотив слабкості людини перед фатальністю долі. Людина знову не може нічого вдіяти, окрім того, щоб сподіватися, чекати. Незважаючи на те, що пройшло багато часу, кожен, хто загубив свою близьку людину, сподівається зустрітися з нею, почути якусь вісточку про її долю, кожен живе надією, сподіванням – “А вдруг?!”

Автор використовує яскраві епітети: “неизвестность глухонемая”, “память седая”, що посилює емоційне переживання стану розпачі і страждань тих, хто чекає, сподівається. Рефрені питання “Может быть, кто-нибудь что-нибудь знает?”, “Может быть, кто-нибудь что-нибудь слышал?”. Своїм відчуттям увиразнюють бажання знайти хоча б маленьке щось-небудь. Також це і підкреслення багатоголосся, що узагальнює ситуацію вказівкою на велику кількість тих, хто не перестає чекати. До цього ж мотиву можемо зарахувати “Мы словно в цехе маслобойном” (збірка “Естественный отбор”), де поет стверджує, що все одно час зробить свою справу – виснажить нас немов насіння у цеху. Тобто життя надасть кожному з нас багато випробувань, які знесилять нас фізично і морально.

На завершення нашого огляду хочемо спинитися на групі віршів, об'єднаних мотивом “Сенс людського життя”. Так у вірші “Дорога” йдеться про те, що безтурботна молодість – найпрекрасніша, найсміливіша мить на дорозі життя, а досвід прийде до людини:

Когда наступит отрезвленье
На повороте на крутом.

Тобто життя – це медаль з її різними боками. Один приваблює безтурботністю молодості, а інший повертає у реальне доросле життя, нагадує про масу щоденних і невідкладних проблем: обрання правильного шляху, матеріальний достаток тощо. На нашу думку, автор більш схиляється до думки, що жити треба насолоджуючись красою буття, але жити свідомо, пам'ятаючи про свою життєву мету, при цьому морально збагачуватись, тобто бути людиною завжди.

У вірші “Наше время” йдеться про те, що час, мов тягар давить на людину, але кожен намагається встигнути зробити багато за своє життя, дістатися якихось вершин, стану, бачачи у цьому сенс свого життя.

Поезія “Рожденным в этот день” сповнена радістю, (яку ми часто не помічаємо) що кожен з нас мав змогу народитися. Ще один з таких досить філософських віршів – “Продолженъе” продовжує роздуми автора про те, як треба жити. Тут поет робить акцент на тому, що жити, дихати треба “взахлѣб”, тобто пізнавати все, що піддається вивченню, любити все, що може викликати почуття прекрасного, мріяти, працювати. Бо життя одне і треба радіти тому, що ти народився, що можеш прожити своє життя найбільш правильно – від душі, “нараспашку”. Радість життя полягає у пізнанні нового, цікавого. Пізнання сенсу життя пов’язано з масою випробувань, але і це йде людині на користь, бо випробування вчать, збагачують його душу, роблять серце людини сміливим.

Представлені нами мотиви засвідчують, що поезія С. Шишкіна тяжіє до мотиву “Соціальні негаразди та загальнолюдські цінності”. І це не дивно, бо саме у наш складний час помітно, що моральна оскуднілість суспільства впливає на ідеологічне, економічне становище країни. Це не може не непокоїти, не викликати вагань і сумнівів, а тому, ми вважаємо, що викорення негативності, моральної знівеченості суспільства можливо тільки завдяки масовому звертанню до літератури, а саме до творчості письменників, поетів з реалістичними баченнями дійсності. А тому-то так важлива подальша дослідницька робота творчості С. Шишкіна.

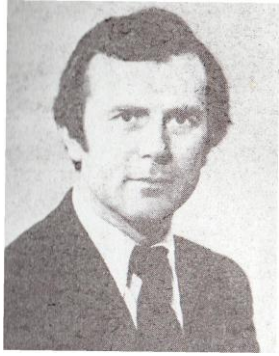
Література:

1. Шишкин С. Ветер: Стихи. – Краматорськ, 2001.
2. Шишкин С. Естественный отбор: Стихи. – Краматорск, 1997.
3. Шишкин С. Имею право: Избранное. – Краматорск, 2006
4. Шишкин С. Исповедь: Стихи. – Краматорск, 2005.
5. Шишкин С. На грани фола. Стихи. – Краматорск, 2002.
6. Шишкин С. Откровения: Стихи. - Краматорск, 1998 г.
7. Гега М. Розморочки: [Про літературно-творчу діяльність Сергія Шишкіна] // Краматорський металург – 1998. – 30 янв.
8. Пикалов В. “И только пред одним Всевышним я на колени упаду!” [О книге Сергея Шишкина „Естественный отбор”] // Краматорская правда. – 1997. – 7 июня. – С.4.
9. Пикалов В. Поэзия блестящий верх взяла [Произведения поэтического сборника «Исповедь» Краматорского автора Сергея Шишкина] // Краматорская правда. – 1995. – 9 дек. – С.1.

Відомості про автора:

Михайлова Анастасія Валеріївна, студентка 5 курсу гуманітарного факультету Краматорського економіко-гуманітарного інституту.

ВЕРИФІКАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СОНЕТНОЇ ФОРМИ У ЛІРИЦІ АНАТОЛІЯ КІБІРЕВА

В.П.Сиротенко

*кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри
слов'янської філології*

Якщо в донедавні часи Донбас називали „всесоюзною кочегаркою”, то Краматорськ характеризували як столицю машинобудування. І це у значній мірі відповідало б істині, якби не той факт, що у Краматорську вже у 30-ті роки організувалося творче об'єднання поетів, у ньому проживав лауреат Державної премії ім. Т.Г.Шевченка Микола Рибалко, а в сьогоднішні нелегкі часи не перестають видаватися збірки місцевих поетів. Постать же А.Кібірева щасливо поєднує в собі обидві визначальні риси. Будучи родом із Костромської області, він з 1952 року проживає у Краматорську, працюючи старшим викладачем Донбаської державної машинобудівної академії, що не перешкодило йому видати три поетичні збірки: „Слово-песнь потомка Бояна” (1995), „Каяла – река памяти” (1997) і поетична реставрація „Слово-песня о битве-походе князя Игоря свет Святославича, знаменитого внука Олегава” (2001). Напевне, неприхована зацікавленість минулим не просто Київської Русі, а певною частиною Слобожанщини (адже одна із гіпотез визначає місце битви князя Ігоря з половцями саме на північній околиці Слов'янська) обумовила спрямованість тих небагатьох критичних відгуків, присвячених доробкові письменника. Так, з приводу виходу другого збірника газета „Краматорская правда” писала: „Простежується вірність тематиці, відточується поетичний погляд автора на історію, сучасне і майбутнє. Поет знову і знову повертається до подій, описаних у „Слові о полку Ігоревім” – занурюється у ріку пам'яті; вибудовує поетичні мости із минулого в сучасне”. І лише у невеличкій інформаційній замітці С.Шишкіна знаходимо міркування, які привертають увагу до ще однієї грані поетичного обдарування А.Кібірева: „Його (А.Кібірева – В.С.) вірші надзвичайно мелодійні. Багато з них покладені на музику як самим поетом, так і професійними композиторами”. Рецензент уловив ту природну властивість творів, без якої, безумовно, не народилося б понад тридцять поетичних форм сонетного характеру, якщо взяти до уваги, що назва даного ліричного жанру походить від італійського sonare – звучати, дзвеніти.

Обраний нами об'єкт дослідження – сонетна форма у ліриці А.Кібірева – передбачає обов'язкове з'ясування сучасних підходів літературознавців до самого жанрового феномену. Проаналізовані нами праці дозволяють здійснити певні узагальнення щодо розуміння типологічних змістовно-формальних рис сонета.

По-перше, канонізація трьох типів сонетів (італійський, французький, шекспірівський) залежно від обраних строф (катрен, терцет) та способів римування (перехресне, оповите). Однак подальші модифікаційні уточнення типу сонет з кодою, хвостатий сонет, безголовий тощо наводять на думку, що заявлена чотирнадцятирядковість чи її відсутність ще не означають реалізацію сонетного змісту.

По-друге, обов'язково звертається увага на особливість розгортання авторської думки упродовж твору, що в загальних рисах передається формулою „теза – антитеза – синтез” або „зав'язка – розвиток – кульмінація – розв'язка”. Але варто звернутися до спостережень Б.Томашевського, який писав взагалі про композиційні особливості ліричних творів: „Типово тричастинна побудова ліричних віршів, де у першій частині дається тема, у другій вона або розвивається шляхом бічних мотивів, або відтінюється шляхом протиставлення, третя ж частина дає нібито емоційний підсумок у формі сентенції або порівняння („pointe”)”, - щоб і дана риса не абсолютизувалася як безумовно сонетотворча.

По-третє, залежно від національної забарвленості варіюється і ритмічний малюнок вірша: одинадцятискладник, олександрійський вірш, 5-стопний і 6-стопний ямб. Це також є свідченням того, що не можна абсолютизувати і дану якість.

Напевне, завдяки відзначеним ознакам утвердилося ставлення до сонета як форми строго канонічної, але з визнанням права поета на різноманітні її модифікації, що тільки посилює відчуття жанрової специфіки. Власне це має на увазі сучасний дослідник М.Сіробаба, зауважуючи: „сонети різного рівня модифікації наявні в творчому доробку практично кожного, зокрема вітчизняного, сонетаря. Таким чином, бачимо, що трансформації українського (як, напевно, і світового) сонета є вагомою складовою його контексту” .

Зважаючи на це, ми й обираємо для аналізу низку віршів А.Кібірева, які за зовнішньо графічними ознаками (чотирнадцятирядковість при певних схемах римування) можуть визнаватися сонетарієм у його доробкові. Тож метою нашої розвідки є:

- визначення строфічних варіантів та відповідних схем римування;
- виявлення різноманіття ритмічних малюнків поезій, їхньої обумовленості змістовною спрямованістю творів;
- осмислення художньої доцільності сонетних модифікацій, їхньої спроможності адекватно виражати авторський задум.

Та спочатку, однак, замислимося над тим, що ж усе-таки забезпечує сонетові його жанрову самобутність, неповторність, вичерпність. Дороговказом можуть слугувати міркування Д.Павличка з приводу сонетів Б.І.Антонича. Літературознавець цілком відкидає формальний підхід у поцінуванні митецької вартості написаного сонетарем, оскільки „ні зовнішньої грації, ні чарівної світлості, ні жодної функціональності нема в цих спорудах (сонетах Б.-І.Антонича – В.С.). Вони лише одним викликають подив: за допомогою якої техніки тяжеленні й неоковирні блоки були підняті й вмонтовані в стіні”. Замислившись над цим парадоксом, критик сам же знаходить відповідь: „Навіть свої формалістичні витівки поет, як ми бачили, прагнув підкорити природному розвитку мислі. Ніде в нього форма не допущена до необмеженої влади, ніде не виявляє диктаторської зарозумілості, що неодмінно приводить до глупоти і нікчемності всього твору”. А в тому, що Д.Павличко мав рацію, наголошуючи на вагомості змісту як підвалин сонетного жанру, переконуємося з того, що про сонети самого Д.Павличка сказав М.Ільницький: „Реформа сонета не руйнувала основних його підвалин – внутрішньої конфліктності драматургічного принципу побудови і стрункої гармонії”. Маючи це за наріжний камінь сонета як жанру, звернімося безпосередньо і до витворів А.Кібірева.

Ось, наприклад, поезія „Я все ещё брожу по облакам”. Її ліричний герой знаходиться у тому непевному віці, коли зовнішні зміни ще мало помітні в людині, а тому ще можна полукавити з собою, відмахнутися від нових думок, що мимоволі починають пронизувати свідомість:

Я не ушел с Земли еще пока,
но слышу, слышу журавлиный клекот.

Однак так довго тривати не може, бо мудрість прожитих років – це не стільки накопичений інформаційний досвід, скільки сміливість зізнатися самому собі, що починається цілком інший етап у житті. Як би ще не хотілося насолоджуватися Весною, переживати захват від повернення у „дни былие”, але ж необхідно знаходити нові цінності. І героєві, хай і не без душевного зусилля над собою, вдається здійснити це. Дистих, яким завершується сонет, востаннє проймається конфліктним протиставленням Весна – Осінь, щоб у „сонетному замкові” явити читачеві нове авторське світовідчуття: „все – в золоте, а кудри – в серебре”. Кольорово-оціночна гама не просто увиразнює вагомість набутих літ, а допомагає осягнути вистраждану істину – стаючи старшою, людина не втрачає, а збагачується здатністю підмічати потаємну, приховану красу в речах, відчуттях, на які раніше не звертала уваги.

Проблеми іншого плану порушуються у сонеті „Отвязанный Пегас”. Конфліктна напруженість задається автором уже самою назвою. Адже асоціативно-семантичне поле „Пегас” неодмінно пов’язується з чимось поетично-натхненним, величним, одухотвореним. Однак епітет „від’язаний” дещо дисгармонує з традиційною символікою, бо за цим станом може приховуватися як незалежна особистість, так і знахабніла брутальність. Як бачимо, знайдений поетом образ досить точно виражає неоднозначність суспільно-духовних процесів, збурених перебудовою. У ті часи одні дійсно прагнули такої бажаної внутрішньої свободи, незалежності в думках і намірах, інші ж послаблення тоталітарного тиску сприйняли як право на вседозволеність і демонстративну зневагу до віками утверджуваних моральних норм. У результаті векторні наміри розійшлися настільки, що втрачено відчуття порядності, природної цнотливості, поміркованості. Не бажаючи того, суспільство опинилося у страхітливій за своєю оксюморонною сутністю ситуації, коли нігілізм одних і других дивним чином поєднався, породивши атмосферу збайдужіння, апатії, очорнителства. Демократична перспектива стимулювала, на жаль, не творчі потенції, а стан зневіри, розгубленості, втрати орієнтирів, оскільки усе минуле зруйноване і категорично відкинуте, а сучасне і тим більше майбутнє не має належного опертя. І лише небагатьом вдається правильно оцінити ситуацію, зрозуміти її негативні причини і наслідки й утриматися від чергової порції лайливо-інвективних фраз, пошуку сторонніх винуватців і ворогів, а самокритично поглянути на себе і визнати допущені помилки. Тож багатьом не до вподоби прийдуться Пегасові настанови:

И воспарил он над страной,
над веком, над тысячелетьем
одной единственной строкою,
в которой боль за всю Природу,
укор убогому народу:
«Мы все за прошлое в ответе!».

Проголошена автором сентенція може видатися несподіваною, до певної міри дискусійною, однак вона утверджує новий підхід до існуючої проблеми, примушує по-новому поглянути на вже узвичаєний стан речей. А це уповні відповідає перманентній рисі власне сонетної проблематики – відкривати незвичні грані, незвичні ракурси в людині та світі.

Представлені тут сонети можна вважати найбільш канонічними, хоча більшість поезій А.Кібірева мають певні відхилення. Перш за все, це строфічні варіанти, оскільки переважають твори шекспірівського типу. Якщо поглянути на них з чисто графічно-схематичних позицій, то вони видаються традиційними: три катрени, дистих з перехресним римуванням у катренах і суміжним у двовіршеві. Але постійно зустрічаються видозміни у віршованих розмірах і ритмах: від канонічного ямба (але переважно 4-стопного – „Тебе, которая читает”, „Не плоть меня к тебе влечет”, „Сонет о мартовском снеге”) до хореїчних („Удары судьбы”, „Поэзия – моя отрада”) й анапестичних („Музыка”, „Нестинарка”, „Ты не та”).

Спостерігаються модифікації і на рівні схеми римування. Це «Колокольчики»: дистих має риму *a* як і у першому катрені; „С теми, кто «выше» - немею”: перехресне римування лише двох рим *ab*; „Ты не та”: рима *d* повторюється у другому та третьому катренах з перехресним римуванням.

Є приклади і повторення повнозначних частин мови, з якими, на наш погляд, в одних випадках можна погодитися („Черная нить”, „Колокола России”), але є і сумнівні („Сиреневая просинь”).

Відзначаємо і цілком оригінальний строфічний варіант („Надежда”). Його можна було б віднести до сонета з кодою, але тут маємо не додатковий 15-й рядок, а слово „Надежда”, яке з’являється після останнього рядка в першому та другому катренах і після дистиха.

Отже, А.Кібірев явно не прихильник строгих канонічних приписів. Тож спробуємо встановити зображувально-виражальну доцільність зазначених відхилень, обравши для аналізу сонет „С теми, кто «выше» - немею”.

Драматична напруженість сонета обумовлюється внутрішнім конфліктом, який для себе намагається розв’язати ліричний герой, шукаючи відповіді на питання, як жити, на які принципи орієнтуватися. Авторіві необхідно одразу визначити соціально-етичні групи, з якими він у силу різних причин не знаходить спільної мови. Відбувається своєрідна поляризація, чому, як нам видається, сприяє і звернення до дактилічної, а не традиційної ямбічної, стопи. Завдяки цьому одразу акцентно-логічно маркуються ті, від яких прагне дистанціюватися автор:

С теми, кто «выше» - немею,
с теми, кто рядом – молчу.

Тож варто задуматися над причинами, які викликають подібні бажання. Відстороненість від перших цілком зрозуміла. Це і природна настороженість з боку „простої людини” стосовно господаря, начальника, владноможця. І сформована радянською номенклатурою кастовість, яка не допускала до свого кола „іногородців”.

Але чому з тими, хто поряд, мовчу? Напевне, у відповіді не може бути однозначності, оскільки автор торкається непростих проблем духовності особистості. Вагомість проголошеного мотиву очевидна, що позначилось і на видозміні канонічної схеми розгортання сюжетного дійства. У першому катрені не лише формулюється теза – хто не приймається автором, а одразу закладається й

антитезове заперечення – „не умею”, „не хочу!”. І надалі саме ці два дієслова-імперативи стануть лакмусовим папірцем для випробування ліричного героя на готовність відстоювати високі ідеали, не піддаватися обивательській психології задовольнятися мізерним, примітивним. Тому-то другий і третій катрени водночас являють собою як тезову констатацію реально існуючого, так і антитезову духовну оцінку прагнень і завдань:

Все для удачи имею,
сам же удачу топчу.
Так, как хочу, не умею,
так, как могу, не хочу!

Увиразненню авторського задуму підпорядковані й особливості римування даного сонета. На перший погляд, воно може видатися занадто простим як для цієї жанрової форми – лише дві дієслівні рими з повторенням дієслова „хочу” у кожній строфі. Однак у А.Кібірева знаходиться вагомий аргумент для заперечення подібних зауважень в особі визнаного майстра поетичного слова О.Твардовського. Його слова „Так, как хочу, не умею, // Так, как могу, не хочу!” обираються епіграфом і стають тим метрономом, який своїм чітко визначеним стукотом не дозволяє душевного послаблення, логічно підводячи до того життєвого кредо (сонетний синтез), яке сповідує ліричний герой:

Многое в жизни сумею,
если не То захочу!

У нашій розвідці ми відзначимо ще одну строфічну особливість сонетів А.Кібірева – об’єднання катренів і терцетів у більш складні строфи. Так, „Адамочка” має схему *ababcbcb efef bb*, „За любовь, господа” – *abab cdcdefe gfg*, „Торжествующий Ярило” – *abab cdcd efefaa*. Отже, на розгляді останнього ми і зупинимося детальніше.

Не будемо зайвий раз нагадувати, з яким пієтизмом А.Кібірев ставиться до язичницьких уявлень, цінностей, повір’їв. Відповідно й образ Ярила трактується ним як „слов’янський міфологічний і ритуальний персонаж, пов’язаний з ідеєю родючості, перш за все весняною, сексуальної потужності”. Ця думка реалізується автором у двох перших катренах. У зв’язку з цим зазначимо, що між строфами немає канонічного протиставлення тези – антитези, а навпаки, захват ліричного героя від вогняної сили, що несе з собою Ярило всьому сущому на Землі (перший катрен), продовжує градаційне зростання і в наступному. Переживаючи шаленство весняної пристрасті, ліричний герой переймається цими почуттями, емоціями. Він уже не стільки „свідок екстазу”, а й сам наповнюється любовною неумемністю Ярила, „во мне играет его сила”. Безумовно, маємо таке необхідне для представника сучасної цивілізації духовне злиття з традиціями предків, їхнім умінням досягати гармонії людини з довкіллям, усвідомленням одвічності Природи у всіх її проявах. Подібна настроєвість шукала адекватного вираження, що й обумовило об’єднання терцетів у заключну секстину як підкреслення нерозчленованості минулого і сучасного, безсмертя прадідівських вірувань у справах нащадків, чому, зокрема, слугує і парне римування двох останніх рядків: *Ярило – сила*.

На підставі проведеного аналізу можемо констатувати, що сонетна форма у доробкові А.Кібірева посідає значне місце і має ряд особливостей. Даний жанр дозволяє поетові торкатися гострих морально-етичних питань, шукаючи на них

неординарну і неоднозначну відповідь. Цьому підпорядковуються як канонічні можливості сонета, так і різні його модифікації. Автор іде на експериментаторство не заради демонстрації власної „технічної озброєності”, а дошукуючись найточніших форм для розкриття свого задуму. І, як правило, знайдені ним модифікації, залишаючись сонетами по суті, художньо є доцільними і доречними.

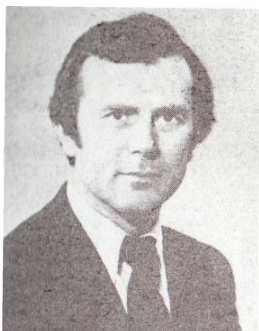
Також зазначимо, що це лише перша більш-менш ґрунтовна розвідка, яка дозволяє накреслити подальші шляхи аналізу сонетарію А.Кібірева:

- зображувально-виражальні особливості творів;
- образна система поезій;
- варіативність ритмічного малюнка віршів, в основі яких покладена одна і та ж метрична стопа.

Література.

1. Кибирев А. Каяла – река памяти: Песни и стихи. – Краматорск, 1997.
2. Кибирев А. Слово-песня о битве-походе князя Игоря свет Святославича, знаменитого внука Олега. Поэтическая реставрация: Стихи и песни. – Славянск – Краматорск, 2001.
3. Ільницький М. Дмитро Павличко: Нарис творчості. – К., 1985.
4. Краткая литературная энциклопедия. Гл. ред. А.А.Сурков. – М., 1972. – Т. 7.
5. Літературний словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К., 1997.
6. Мифологический словарь / Гл. ред. Е.М.Мелетинский. – М., 1990.
7. Павличко Д. Незгасающий перстень життя // Антонич Б.-І. Велика гармонія: Поезії. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К., 1993. – С.5-40.
8. Романько В. „Я пришел этот мир полюбить!”: Литературный портрет Анатолия Кибирева // Кибирев А. Слово-песня о битве-походе князя Игоря свет Святославича, знаменитого внука Олега. Поэтическая реставрация: Стихи и песни. – Славянск – Краматорск, 2001.
9. Сіробаба М. Жанрово-строфічні модифікації українського сонета. – Слов'янськ, 2003.
10. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика: Учеб. пособие / Вступ. статья Н.Д.Тамарченко; Комментарии С.Н.Бройтмана при участии Н.Д.Тамарченко. – М., 1999.
11. „Живо – что солнечно, вечно – что праведно, истинно то – что любовь!” // Краматорская правда. – 1997. – 25 ноября. – С. 4.
12. Плуталов О. Необычный сборник: [О книге А. Кибирева «Слово-песнь потомка Бояна»] // Краматорская правда. – 1996. – 13 июля. – С.4.
13. Садовая С. Поэт Анатолий Кибирев в своем творчестве верен девизу «Природа. Любовь. Свобода» // Краматорская правда. – 2006. - № 37. – С.5.
14. Шишкин С. Песнь потомка Бояна // Краматорский металлург. – 1996. – 2 ноябр. – С. 3.

УСЛОВНО-МИФОЛОГИЧЕСКАЯ СТИЛЕВАЯ ТЕНДЕНЦИЯ В ПОЭЗИИ А. КИБИРЕВА

В.М. Севитов

старший преподаватель кафедры славянской филологии

В краматорской поэзии 90-х годов XX века заметно обнаружилась стилевая тенденция, которую можно назвать условно-мифологической. Наиболее ярким её представителем является А.Кибирев. Как представляется, в этой стилевой тенденции важную роль играют субъективный фактор, активное творческое воображение поэта, его образно-метафорическое мышление.

Это не значит, что данные художественно-изобразительные и выразительные средства безраздельно господствуют в условно-мифологическом стилевом течении. Нередко основу творчества поэта составляет реалистический тип художественного обобщения. Однако в ряде случаев, в отдельных произведениях, принцип условности, мифологические образы и мотивы становятся определяющими и характеризующими их стиль в целом.

Академик А.Ф.Лосев писал, что “учение о художественном стиле почти всегда предваряется сетованиями на трудность этого учения и запутанность относящихся сюда теорий”.

В своей работе “Диалектика мифа” он говорит о том, что “миф не есть выдумка или фикция, не есть фантастический вымысел. По его мнению уже Вундт хорошо показал, что в “основе мифа лежит аффективный корень, так как он всегда есть выражение тех или других жизненных потребностей и стремлений”.

Далее А.Ф.Лосев пишет о том, что “с точки зрения той или иной теории можно говорить о мыслительной работе субъекта, создающего миф, об отношении её к другим психологическим факторам мифообразования, даже о превалировании её над другими факторами и т.д. Но, рассуждая имманентно, мифическое сознание есть меньше всего интеллектуальное и мыслительно-идеальное сознание. <...> Миф всегда чрезвычайно практичен, насыщен, всегда эмоционален, аффективен, жизненен.

Творчество А.Кибирева представляет собой одно из характернейших явлений постсоветской поэзии. Оно вобрало в себя самые плодотворные линии и тенденции поэтического открытия мира средствами стиха. С одной стороны, А.Кибиреву свойственна склонность к интеллектуальной насыщенности художественного слова и образа, но вместе с тем ему свойственно и стремление к мифологическому обобщению, условности.

Пристальное внимание к многообразным проявлениям реальной живой жизни неотделимо в его стихах от порывов творческого воображения апеллировать к мифологии, мифологическим образам.

В дебри новой лжи не забреду
и того не повторю, что было...
Прозреваю и к тебе иду,
светлый, негасимый мой Ярило!

Вообще, образ Ярила сквозной в поэзии А.Кибирева. Ярило (Яр, Яровит, Руевит) – бог весенних гроз, олицетворяет собою оплодотворяющую силу весеннего Перуна. Он совмещает в себе понятия: весеннего света и теплоты; юной, стремительной, до неистовства возбуждённой силы; любовной страсти, похотливости и плодородия – понятия, неразлучные с представлениями весны и её грозных явлений. Корень слова “яр” связывался с мужской силой, мужским семенем.

В стихотворении “Торжествующий Ярило” поэт провозглашает:

Шатром мечей торжественно Ярило
меня встречает на опушке леса,
его корпускул огненная сила
к Земле примчалось, не меняя веса.

И сосен стройный ряд, телесно-тёплых,
стволы и ветки Солнцу подставляет.
Ярило-праздник, знаю, не минёт их,
Целует их и оплодотворяет.

И я иду свидетелем экстаза,
Хотя все тихо – лист не шелохнётся!
Ярило светит вольно, без приказа,
целует всех, целует и смеётся!
И я такой же точно, как Ярило,
пока во мне его играет сила!

В переключке бытовых подробностей и мифологических уподоблений, в непринуждённых переходах от реальной жизни к мифу и наоборот, формируется лирический герой сборника.

В самом центре земли Половецкой
я живу столько лет, столько зим.
Здесь войной опалённое детство
знало грохот машины немецкой –
до сих пор не развеялся дым!
Я – свидетель побед, поражений
и наследник Бояна-певца
столько здесь пережил потрясений,
столько мифов легенд песнопений
взял у Северского Донца!

В другом стихотворении “Половецкие пляски любви” поэт пишет:

О, Дева Краматорская,
Царевна Половецкая!
Ты напоила душу мне

Отвагою хмельной!
Я – Русский Князь, и Торский Князь,
И Галич мой, хоть северный,
но именем равняется
давно с Галичиной!
И степи половецкие
восточно-украинские,
и вятчи, и русичи,
с древлянами, с мордвой
Яриле-Солнцу кланялись
в те веки исполинские,
ещё отнюдь не будучи
под Богом и Ордой
Наивное язычество:
деревьям поклонение,
друг другом любование
и терпкость страстных уст –
вот юность Человечества
источник вдохновения
от греческих философов
и до славянских муз!
Спасибо, Ненаглядная
С тобой любовь поэта
переживёт века!
Жизнь наша неприглядная,
по-прежнему несытая
Ярилом – Светом – Солнышком
и теплится пока!

Мироощущение человека не может быть отвлечённой идеей. Мироощущение человека – само миф и одновременно начало каждого мифа. Миф есть присутствие человека в мире, поэтому миф и реален. Руководствуясь мифами, человеческий род просуществовал тысячелетия, досуществовал до нашего времени и намерен существовать дальше.

Но в то же время поэзию А.Кибирева нельзя назвать чисто мифологической, так как его мифология во многом условна. Религия поэта скорее пантеизм, отождествляющий всё сущее с божеством. И прежде всего божественна для поэта природа.

В его “Благодарении Природе Придонцовья” читаем:

Нам ли мёдом не пахли цветы,
нам ли травы не кланялись в пояс?! –
Я напился Земной Красоты
и навек Красотой упокоюсь!

Нам ли не было неба милей,
нам ли не было воздуха слаще?! –
Мы вдыхали его, как елей,
в Придонцовых озоновых чащах!

Мне ли не была небылью Ты,
небывалой любовью и лаской?! –
Разбудила стихи и мечты
И реальностью сделала сказку!

Я не знаю, что там, впереди,
и живу как поэт и бессребник,
а умру – надо мной посади
наш сиренево-нежный бессмертник!

В Впридонцовых лесах растворюсь,
в травостоях медвяных сокроюсь,
воспою Украинскую Русь,
и её красотой успокоюсь!

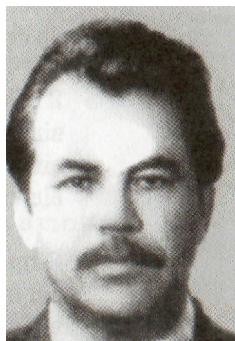
Под пером поэта чащи Придонцовья превращаются в храм, а воздух в елей.

Таким образом, обращение к средствам условности, к мифологии мотивировано прежде всего задачей воплощения жизненного материала, критерием художественной правды. И это дало поэзии А.Кибирева несомненно положительные результаты. Но следует отметить, что увлечение мифологией не стало в его творчестве самодовлеющим, а во многом определило самобытность поэзии, обогатило художественно-изобразительные и выразительные средства.

Литература

1. Кибирев А. Каяла. – Славянск-Краматорск: КП “Вісті плюс”, 2001.
2. Кибирев А. Слово – песнь потомка Бояна. – Краматорск: ЗАО “АПП”, 1995.
3. Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М.: Правда, 1990.
4. Лосев А.Ф. Проблема художественного стиля. – К.: COLLECTIUM, 1994.
5. Славянская мифология. Словарь-справочник / Сост. Л.М.Вагурина. – М.: Линор Совершенство, 1998.

РОЛЬ ЗОБРАЖУВАЛЬНО-ВИРАЖАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У РОЗКРИТТІ МОТИВУ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У ПОЕЗІЯХ А.МИРОНЕНКА

В.П.Сиротенко

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської філології*

В сучасній українській літературі проблема історичної пам'яті посідає чільне і завжди актуальне місце. Одним із перших до неї звернувся О.Довженко, наголосивши у своїй кіноповісті „Україна в огні” на небезпеці для народу втрати національно-історичних орієнтирів, розривові природного ланцюга передачі етико-психологічної спадковості. За умов, коли Україна з такими потугами намагається утвердити себе в колі європейського та світового співтовариства, питання генезису стає наріжним. Адже не лише сучасними технологіями, науково-технічними здобутками визначається рівень розвиненості суспільства, а в значній мірі умінням і здатністю підкреслити національну самобутність, в основі якої знаходиться шанобливе ставлення до культурно-духовних надбань предків, постійного опертя на їхні пріоритети. Тому-то останнім часом письменники так ревностно приглядаються і до себе, і до кожного з приводу виявлення „історичних генів”, які не дозволять ні індивідууму, ні народу в цілому нівелюватися, перетворитися на натовп, втратити почуття гідності. Подібні мотиви ми знаходимо і у творчому доробку поета зі Святогірська А.Мироненка. Так, аналіз певної частини його віршів („Джерела”, „Диво”, „Росавські мотиви”, „Монолог струмка” та інші) дозволив нам констатувати міфологічну наснаженість багатьох образів, органічного відбиття у них глибинних світочуттєвих рис, які визначають сутність ментальності українського народу. У зв'язку з цим і дане дослідження присвячене розгляду тих поезій, в яких мотив історичної пам'яті є провідним. При цьому акцентуємо увагу на різноманітті зображувально-виражальних засобах, оскільки саме вони матеріалізують художньо-естетичні властивості слова, засвідчуючи рівень митецької самобутності. Адже до певної проблеми, одних і тих же фактів реального світу звертаються різні письменники, але поетичний текст кожного позначається неповторністю та оригінальністю, бо, як справедливо відзначає Ф. Пустова, відбувається діалектичне поєднання „об'єктивного, того, що існує в дійсності, що автор помітив, і суб'єктивного – його індивідуальної інтерпретації, оцінки поміченого”. Отже, з цих позицій ми і підійдемо до кількох віршів донецького поета.

Ріка Росава

Виходець з Київщини, вирісши на берегах Росави, в назві якої явно присутній поширений у давньоруській мові корінь **рос** – а звідси і Русь – А.Мироненко не міг не всотати в себе цей дух древності. Його ліричний герой свідомий того, що йому випала честь бути прямим спадкоємцем Київської держави, а тому переймається прагненням нагадати всім, чим же вона уславлена, у чому її неповторність і самобутність.

По-перше, привертає увагу лексичний склад поезії. Ми не будемо стверджувати, що автор свідомо уникав будь-яких запозичень, однак наголосимо, що лексика суціль спільнослов'янського та власне українського походження. Уже перше слово, маючи у своєму складі префікс **пра-** (прадавні), наповнює всю поезію

непідробним подихом старовини. Цей експресивно-асоціативний настрій вдало посилюється цілим архаїчним рядом „язичеські боги”, „сам Перун”, „синіх рун”, що, безумовно, є „ознаками піднесеного стилю...”. З наведених прикладів особливо зосередимося на останньому. Вводячи у текст словосполучення „сине руно”, письменник мимоволі примушує пригадати інше – золоте руно, за яким мандрували аргонавти. Даний асоціативний образ надзвичайно вагомий, оскільки природно перекидає культурологічний місток від одного давнього народу до іншого, підкреслює органічну причетність Київської Русі до тих територій, на ґрунті яких закладалися основи сучасної європейської цивілізації. І пам’ятати про це слід особливо, бо процеси інтеграції та глобалізації, несучи в собі і небезпеку етнічно-культурної нівеляції, не повинні призвести до вимивання предковічних основ. Нам є чим пишатися, і про це переконливо нагадує А.Мироненко.

Уже зазначалося, що твір пройнято піднесеним тоном, і на його творення працює не лише архаїчна лексика, а й інші зображувально-виражальні засоби, зокрема прийом асиндетону – безсполучниковості:

Прадавні тихі береги.

Старечі верби.

Кручі.

Броди.

З приводу естетичної функції цієї стилістичної фігури автори підручника „Теорія літератури” вказують, що вона „посилює виразність мовлення, акцентує в ньому динамічність, служить для виділення окремих слів”. Цілком погоджуючись із даним твердженням, додамо, що в такий спосіб авторові вдається викликати в уяві читача цілісну картину, в якій стержневим поняттям є фактор вічності. Адже наш час – час шалених швидкостей, калейдоскопічного миготіння окремих пейзажних фрагментів, а тут усе дихає неквапністю, врівноваженістю, внутрішньою гармонією. Подібне відчуття не з’являється випадково, воно відбиває глибоку переконаність в істинності тих цінностей, які утверджуються, у їхній непідвладності часові.

Тут доречно буде пригадати поезію Л.Костенко „Скіфська баба”, в якій на всілякі хизування технократа матеріальними здобутками ХХ сторіччя скіфська баба відповідає тим, що „сміється, ухопившись за живіт”.

Серед властивих аналізованих поезії зображувально-виражальних засобів варто зосередитися і на такому різновиді метафори, як символ – калина, Ярославна. На перший погляд, їх важко назвати індивідуально-авторськими, вони нібито скидаються на розхожі штампи. Та в цьому і полягає їхня художня парадоксальність, а отже, новизна сприйняття: часте звернення до них у художній літературі свідчить про вагомість поняття, що увиразнюється даними символами, підкреслюючи архаїчно-фольклорне походження, чого і прагне автор. Тобто, архаїка не є чимось зовнішнім, штучно привнесеним, а становить основу самого мислення, виступає тією оціночною призмою, через яку струмує промінь з давніх часів, сягаючи сучасності. Тим-то ця фольклорно-світовідчуттєва позиція органічно доповнюється таким же за своєю естетичною природою персоніфікованим образом чайки, що „жадібно рида”, стверджуючи нетлінність духовних цінностей, вироблених нашими пращурами.

Гордістю за свою прабатьківщину просякнута і вірш „Русь”, який, до речі, у збірці „Я - святославич” розміщено одразу за „Рікою Росавою”. Однак причини

авторської гордості знаходяться в іншій площині. Поетові надзвичайно боляче усвідомлювати незліченні нещастя, що постійно навалювалися на Русь, та водночас він наголошує на непокірності й нездоланності Київської держави. Ці два плани в однаковій мірі протиставляються і зливаються воєдино.

Перший підкреслюється архаїзмами-екзотизмами „аркан”, „хан”, „орди”, в черговий раз нагадуючи читачеві про ті зовнішні ворожі сили, що віками загрожували рідній землі. Здавалось би, ці постійні навали повинні б висотати всі життєдайні соки, знищити будь-яку здатність до опору, але виходить навпаки. І ця дивовижна і незбагненна здатність протистояти ворогам органічно стверджується через ряд оксюморонів них висловів типу „полонянка дивна”, „нев’януча краса” тощо. Відомо, що функція оксюморону – підкреслення складності, суперечливості певного явища. Але А. Мироненкові вдається досягти значно більшого. Адже ці вислови супроводжуються підкреслено емоційними вигуками:

О диво з див!

О чорна туго...

Та кому вони належать? Дані фрази міг вимовити все той же хан, виражаючи тим самим крайній ступінь розгубленості, яка мимоволі переходить у відчуття власної поразки. Однак це й авторський голос, бо в ньому вчувається глибока переконаність, що по-іншому і може бути. Тому природно постає питання, на чому ґрунтується подібна впевненість. Нам видається, що слід говорити про два своєрідних образи, які врешті-решт набувають символічного наповнення.

Перший вимальовується в рядках:

І падали,

Як під серпами,

Її сини й чоловіки.

Перед нами картина смерті, але вся словесно-символічна палітра стверджує протилежне. Воно викликається, насамперед, порівнянням „як під серпами”, в якому не важко помітити фольклорну традиційність щодо осмислення смерті через милу кожному селянинові пору жнив та молотьби („віють душу від тіла”). А відтак вимальовується постать давнього орія-орача, який, на думку більшості сучасних істориків, і становив основу тогочасної суспільності, самою природою покликаний творити і підтримувати життя, а не нищити його.

Другий образ – це криниця, вода. У попередній статті, присвяченій генезису образної системи поезій А. Мироненка, ми відзначали сутність символіки води як виразника материнського начала („Диво”, „А є підводні ручаї і ріки”). Це ж спостерігаємо і у даному вірші, коли письменник проголошує, що нев’януча краса Русі постійно відроджується-поповнюється криницями. Материнству дана сила запліднювати світ, примножувати його, ставлячи нездоланний бар’єр усьому зловісному. Отже, взаємодія чоловічого і жіночого начал засвідчує найприродніше призначення людини на землі – дбати, щоб вона колосилася житом, а не кукілем, а в разі необхідності бути їй надійним оберегом.

Це прекрасно розуміли наші предки, і їхній наказ своєрідно долинув до нашого часу. Ця естафета-луна, що докотилася до нас, майстерно передана автором завдяки звуконаслідуванню (зірниці – гніву – праведні громи). Вона повинна відгукнутися в кожному, примусити прислухатися до віщого голосу, належно оцінити те, що зроблено попередниками, і яка місія покладена на сучасників.

Роздумам над смыслом буття присвячена і поезія „Гефест”. Уже сама назва налаштує на те, що це може бути „пряме використання першоджерела з посиленням на нього, введення тексту іншого автора до тексту власного твору”. З цього приводу одразу зазначимо, що А. Мироненко прагне подібності не з античним першоджерелом, а з українським бурлескним прочитанням, свідченням чого виступають рядки:

Поки Зевес горілку п’є
І п’яний викрада Європу...

На підставі цього можна спокійно стверджувати, що це майже дослівне цитування І.Котляревського („Зевес тоді кружляв сивуху”). Як бачимо це безпосередня акцентуація на тому, що для сучасного автора (як і для І.Котляревського) немає беззаперечних авторитетів, в силу чого в епіцентрі уваги опиняється творець. Адже письменник не приховує свого захоплення Гефестом, оскільки він постійно працює, ні на хвилину не покладаючи рук. Щоб донести до читача подібну рису вдачі персонажа, поет одразу вдається до кількох стилістичних фігур, тричі підряд вживаючи дієслово „кує”. Спочатку воно утворює тавтологію, надалі переходячи в епанафору. Увиразнюється не просто динамічна характеристика образу, посилюється пластичність сприйняття, а виникає новий ряд асоціацій. Працьовитість виступає не лише як індивідуальний засіб, а набирає вагомої морально-етичної ознаки, в якій зосереджена сутнісна якість авторської концепції людини. Для А. Мироненка неробство – не стільки відсутність майстерності у будь-якій сфері діяльності, скільки душевне оскудіння – „розтління”. Таке побоювання, на жаль, не позбавлене сенсу, оскільки виразно споживацькі настрої настійливо культивуються і поширюються в нашому суспільстві.

Запереченням подібної споживацької психології служить пафосна наснаженість поезії, яка обумовлюється цілим рядом цікавих митецьких знахідок. Так, маємо безсполучникове порівняння „піт спада окропом”, яке значно рідше зустрічається на фоні сполучникових конструкцій. Завдяки цьому виникає вже відзначена нами раніше нелогічність висловлювання, підкреслюючи титанічність зусиль Гефеста. І вони спрямовуються не лише на матеріальний виріб, а перш за все на творення, удосконалення власної душі.

Яскравим увиразненням образу невтомного коваля виступає така предметно-портретна деталь, як молот. Не випадково автор завершує вірш рядками:

І пада молот
як протест
Проти неробства і розтління...

Тут також можна помітити властиві для поета нагромадження різних за своєю природою зображувально-виражальних засобів: символ – порівняння – алітерація [р]. Громоподібність заключної фрази досягається поєднанням зорових і звукових відчуттів, підкреслюючи прагнення автора достукатися до сумління кожної людини, примусити її відчувати вагу молота-відповідальності за власні вчинки.

До людської душі, її високості звертається А.Мироненко і у „Святогірському сонеті”. Ведучи розмову про цю поезію, одразу візьмемо до уваги міркування сучасного дослідника українських сонетних модифікацій М.Сіробаби про те, що ця жанрова форма є найуживанішою і найдосконалішою серед „твердих”

верифікаційних форм. Отже, досконалості „вимагає” сонет від свого творця, до досконалості, гармонії тягнеться і сам автор у своєму житті.

Центральну образно-асоціативну вісь твору становить рослинно-тваринні орієнтири, одразу вказуючи на невідривність митця від святогірської землі, яка стала йому другою *батьківщиною*, насичує необхідною енергетикою:

Мов дуб, я вріс у Святогір'я
і вже здичавів, наче лось.
Моє легке орлине пір'я
Корою грубою взялось.

Строфа суціль складається з порівнянь, кожне з яких відкриває нову грань і водночас доповнює цілісний образ ліричного героя. Уже перше примушує запрацювати читацьку уяву, піти за нею у глиб віків. Беручи до уваги, що дуб – Перунове дерево, очевидним є прагнення автора виділити в ліричному героєві не просто святість, а величність, змієборство (подолання зла), покровительство. Саме в цьому вбачається призначення людини, простежується генезис її божественного походження та проголошується віра в її месіанське призначення на землі.

Дослідниця давньоукраїнського бестіарію О.Сліпушко не виділяє серед тварин символу лося. Однак за зовнішньою подібністю його можна спів ставити з наведеними нею тотемно-культовими та військово-геральдичними символами бика та зубра, тобто такими, які вважаються засновниками роду, своєрідними оберегами, охоронцями. Стосовно бика (вола, тура) вона вказує, що це „втілення ідеї працелюбства, потягу до землі як основи життя”. Тож даним порівнянням письменник підкреслює як притаманну його героєві повагу до природності поведінки людини, а працелюбність, безумовно, є однією з форм її виявлення, так й архаїчності світовідчуття, обумовленого не власне прожитими роками, а сприйнятим й осмисленим досвідом кількох поколінь. Герой свідомий того, що це неоціненне багатство, володіння ним робить людину справжнім володарем світу, наділяє царської величчю і могутністю. Не випадково у наступній строфі сонета з'являється образ мідяної корони, бо, як стверджує О.Сліпушко, бик (у нашому випадку лось) із короною на голові – „втілення царської влади – символ влади та сили, непереможності й самопожертви”.

Завершується цей порівняльно-асоціативний ряд образом орла. Згідно класифікації О.Сліпушко, він належить до групи військово-геральдичних символів і втілює ідею боротьби за владу і національне самоствердження, яка утверджувалася українським народом протягом XIII – XVIII століть. Подібна змістовна символіка цілком правомірна і стосовно розкриття сутності ліричного героя поезії, що аналізується. Адже А.Мироненко ніколи не приховував свого українства, наповнюючи його якомога глибшим зануренням у ментальність рідного народу, дбайливим ставленням до культурно-духовних надбань, критичним самоаналізом власних поривань і прагнень. Тим-то він і наголошує на тому, що відчуває в собі риси непересічної особистості, а відтак право нагадати сучасникам про необхідність плекати в собі почуття величності духу а також відповідальність брати на себе найбільший тягар всіляких проблем.

Так поступово ліричний герой перебирає функції легендарного Антея, заявляючи, що він тримає „тутешні небеса”. Отже, знову маємо своєрідне цитування, відштовхування від міфічного мотиву, яке дозволяє провести паралель,

підкреслюючи цим самим найвагоміші якості героя сонета. Від свого всесвітньо відомого попередника він перейняв перш за все відчуття пориву вверх, окриляючого прагнення відчувати висоту навколишнього світу і потребу відчувати цю височінь у собі. З'являється воно у героя не лише завдяки зіставленню з античним персонажем, а і під впливом власне святогірської атмосфери. Подібні настрої ми фіксували у творах І.Буніна, В.Немировича-Данченка, А.Чехова, присвячених Святим Горам. Святість цих місць не може благодатно не впливати на самопочуття індивіда, не викликати такого природного в даній ситуації пориву вознестися над брентністю існування і відчути вічність буття. Цей стан ліричного героя надзвичайно точно відтворює А.Мироненко, вводячи архаїзми-заперечення „не для срібла, не для золота”, щоб водночас приглушити можливу велеречивість традиційної сонетної розв'язки і тут же надати кульмінаційного злету антитезно проголошеної істини, якої сягає ліричний герой – „для літаючих, крилатих //держу тутешні небеса”.

Останнім у нашому огляді ми поставили вірш „Я - святославич”, вбачаючи у цьому певний смисл. Адже ця поезія завершує однойменну збірку, витворюючи своєрідне коло, наповнене цілим рядом смислових відтінків. Перш за все, це часова і духовна парабола, яка перекидається автором від доби Київської Русі у наші дні. Довгий і тернистий шлях подолав український народ за цей час, відзначений не лише здобутками, але і втратами. Вони найбільше й непокоять митця, який, зливаючись зі славетним Святославом, намагається нагадати про це. Тому між князем і нашими сучасниками виникає полярне протиставлення, підкреслене за допомогою двох анафор Я – а ви, а вам. Кожне анафорична Я – певний здобуток, підняття на новий рівень, підстави для власних гордощів:

Я вам збирав і землі й води
і від пришельця боронив.

При цьому Святослав щиро вірить, що робить це все заради нащадків, вони зуміють гідно продовжити його будівничу, власне подвижницьку працю по утвердженню себе як індивіда, як особистості. Однак тут і відбувається найбільша поразка. Річ у тім, що після князя не одне покоління українців жебрачило, духовно гнулося, розгубивши найдорожче – гідність. З цього моменту починається інший анафоричний ряд, яким констатуються все нові й нові втрати. Спочатку це позначилося на інтелектуальному рівні, коли оскудіння перестали соромитися, а навіть хизуються ним. Щоб підкреслити своє негативне ставлення до подібної життєвої позиції, автор вдається до просторічного виразу „по самі вуха вгрузли”, заявляючи тим, що осуд повинен бути жорстоким і безкомпромісним.

Небезпека духовного падіння страшна і тим, що неодмінного гине і сама держава. Приходячи до такого висновку, письменник звертається до непростих і неоднозначних аргументів. Так, він констатує:

А вам попи в довір'я втерлись
і, мов сліпцям, допомогли,
щоб ви самі на хрест подерлись
і Україну розп'яли.

Як бачимо, християнство, з його покорою, терпимістю, смиренністю, заперечується язичництвом, вкоріненим у саму сутність української землі, її самотню природу, яка вже тоді породила державницьку символіку двох кольорів – „синім небозводом над жовтизною щедрих нив”. Подібне протиставлення, заклик

повернутися до істинної правіки останніми роками не є рідкістю, хоча і ґрунтуються вони переважно на емоціях, умоностроях, а не об'єктивних і логічних умовиводах. Тому, не вважаючи себе компетентним у даній полеміці, не будемо розставляти крапки над „і”, а повернемося до власне змістовно-художніх особливостей вірша. Його ж основна пафосна наснаженість – відродити почуття гідності, відповідальності як перед минулим, так і майбутнім. На цьому наголошує поет, завершуючи твір тавтологічною фразою „Іду на ви!” І, як уже відзначалося, одна з них належить гордому і войовничому князеві, а інша, по праву, його далекому нащадку.

Таким чином, можемо зробити певні висновки. Виокремлені у доробку А.Мироненка поезії об'єднуються не лише певним мотивом, а і рядом характерних зображувально-виражальних засобів. Серед них у першу чергу слід назвати доречне звернення до архаїчної лексики, комбінування різноманітних стилістичних фігур, виражальний ефект яких посилюється тропами, а також майстерно відшліфованим звукописом. Підмічені нами естетичні властивості творів підказують шлях до подальшого дослідження – аналіз їхніх верифікаційних особливостей.

Література:

1. Мироненко А.А. Я – святославич. Том 1. Поезії. – Краматорськ, 2002.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Олександра Галича. – К., 2001.
3. Мифологический словарь / Гл. ред. Е.М.Мелетинский. – М., 1990.
4. Пустова Ф.Д. Тропіка в художньому творі (учбовий посібник). – Донецьк, 1972.
5. Севітов В.М., Сиротенко В.П. Образ Святогірського монастиря у творчості російських письменників // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии: Научно-методический сборник. Вып. VIII. – Славянск, 2001. – С. 194 – 199.
6. Сиротенко В.П. Своєрідність образної системи поезій А.Мироненка // Слобожанщина: літературний вимір: Збірник наукових праць. Вип. II. – Луганськ, 2004. – С. 199 – 206.
7. Сіробаба М. Жанрово-строфічні модифікації українського сонета. – Слов'янськ, 2003.
8. Сліпушко О. Давньоукраїнський бестіарій (звірослов): Національний характер, суспільна мораль і духовність давніх українців у тваринних архетипах, міфах, символах, емблемах. – К., 2001.
9. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика: Учеб. пособие. – М., 1999.
10. Пикалов В. Всепланетное эхо: [Композитор из Санкт-Петербурга Валериан Стратуна написал песню на стихи Анатолия Мироненко «Плакуча верба»] // Краматорская правда. – 1996. – 3 декабря. – С.1.
11. Пикалов В. Знай наших...: [Композитор из Сиднея записал и обнародовал по федеральному радио песню на стихи Анатолия Мироненко «Плакуча верба»] // Краматорская правда. – 1996. – 6 января. – С. 1.
12. Пікалов В. „І квіт надій в мені посіють...”: [О творчестве А. Мироненко] // Краматорський металург. 1996. – 20 июля. – С.3.

13. Пикалов В. И нас никто и никогда не свалит!: [Поэту, автору 5 книг Мироненко А. исполняется 70 лет] // Поиск. – 2007. - № 17. – С.8.

14. Пикалов В. На той стороне земного шара: [Канадський журнал «Нові дні» опублікував стихи А. Мироненко] // Краматорська правда. – 1995. – 21 марта. – С.4.

15. Пикалов В. Слово моего друга: [О творчестве Анатолия Мироненко] // Краматорська правда. – 1997. – 6 мая. – С.3.

СВОЄРІДНІСТЬ ОБРАЗНОЇ СИСТЕМИ ПОЕЗІЙ А. МИРОНЕНКА

В.П.Сиротенко

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської філології*

Літературознавчий аналіз творчості будь-якого письменника – це, перш за все, намагання збагнути його світорозуміння, усвідомити базисну основу світобудови митця, яка й обумовлює весь спектр змістовно-художніх особливостей твору. Відповісти на питання, від чого залежать дані фактори надзвичайно важко, оскільки ще І.Франко зазначав, що тут маємо справу з цариною „секретів поетичної творчості”. Однак можна зробити певні припущення, які дозволять наблизитися до розуміння витоків філософсько-естетичних орієнтирів, які зазначаються письменником. З цього приводу плідну думку, як нам видається, висловив свого часу В.Перетц, який розглядав твір як продукт певного моменту літературної еволюції, а також як носій традиційних елементів. У ньому поєднуються індивідуальне підсвідоме митця і колективне підсвідоме нації.

З таких позицій підходячи до творчих здобутків лауреата обласної (Донецької) літературної премії ім. В.Сосюри Анатоля Мироненка (народився 1937 року в селі Росава на Київщині, зараз проживає у Святогірську), слід обов'язково врахувати його причетність до шістдесятництва. то був час проголошення права людини на індивідуальність, особистість, права позбутися обезличення, нівеляції, звернутися до генези свого родоводу, заявити свої права посісти певне і чітко визначене місце у загальному плинові часу. Сплеск зацікавлення дідиною з боку особи відбивав (і водночас стимулювався) загальний підйом національної свідомості, бажання української громади усунути штучні „білі плями” щодо свого етнічного походження та розвитку. Саме ці тенденції, не в останню чергу, і склали підмурівок етично-естетичної концепції А.Мироненка. Адже уже побіжне знайомство з віршами усіх трьох збірок з досить промовистими назвами „Росава”, „Вічні косарі”, „Я – святославич” дозволяє констатувати наявність серед них значної кількості творів, умовно об'єднаних нами в групу „язичницько-міфологічна основа образів поезій”. ставлячи за мету проаналізувати доробок нашого земляка, зазначимо, що практично він на даний момент залишається недослідженим, існуючі публікації по суті не виходять за межі короткої рецензії.

Авторові даної статті уже доводилося писати, що у своїх роздумах про сенс буття А.Мироненко намагається знайти не скороплинні, кон'юнктурні орієнтири, а дійсні абсолютні, істинність яких доведена самим фактом перебування людини на

землі. Поглиблюючи і розширюючи попередні спостереження, відзначимо, що у ряді віршів автор постійно звертається до одних і тих же образів: Життя, Смерть, Мати, батько, Людина („Прелюдія”, „Не вірю ні в Бога і ні в Чорта”, „Усім єством і фібрами душі”, „Джерела”). Це не само повтори, це намагання неодмінно донести до читача думку про вагомість зазначених понять, підкреслити їхню фундаментальність. Та зацікавлення викликають не проголошені самі по собі пріоритети (тут, мабуть, важко назвати А.Мироненка оригінальним, як і взагалі неможливо комусь із письменників віддати пальму першості), а їхня послідовність, авторська логіка, покладена в основу об’єднання. Поет не розводить фізично-часові, антонімічні полюси життя і смерті, а одразу подає їх у цілісності й нерозривності:

Та в мить оту несповідиму
я осягнув Життя і Смерть.

Їхнє поєднання не просто констатація початку і кінцевості всього суцього, це філософське осягнення мети людського народження: пройти гідно відведену долю дистанцію, бути готовим відповідати за кожен крок, за кожне діяння. Тут автор свідомо чи інтуїтивно вторгається у барокову традицію, яку ще в недостатній мірі осмислило сучасне літературознавство. Згадаймо, наприклад, вірші К.Саковича та Г.Сковороди. у них смерть хоча і визнавалася моментом припинення людського перебування на землі, ні в якій мірі не означала завершення факту буття. Це лише перехід, можливість позбавитися мирського, суєтного, звернутися до духовного, оцінити його вагомість. І нібито підхоплюючи голоси своїх великих попередників, А.Мироненко проголошує:

Ми люди –
І немає в нас начала,
Ми люди –
І немає нам кінця!..

Отже, наступним етапом, логічним переходом, своєрідною зв’язуючою ланкою між життям і смертю виступає людина. При цьому важливо визначитися, чим поет наповнює цей феномен. Його розуміння людини передбачає кілька варіантів-іпостасей.

По-перше, мірилом завжди виступають душевні якості, гуманістичні цінності, яким віддають перевагу ліричний герой і сам автор. Зважаючи на досить тернистий шлях А.Мироненка (наклепництво і доноси з боку колег по перу, перебування в полі зору КДБ, неможливість опублікувати власні поетичні та філософські праці), звертаємо увагу на те, що він зберіг здатність, незважаючи на всі складності життя, сприймати його оптимістично, відчувати жагу до нього, радіти кожному прожитому дню. Ці сили він знаходить у нерозривності з природою, її животворними силами, сонячною космічною енергією. Не випадково ліричний герой зізнається у своїй любові до цілого світу, оперуючи тим, що для нього „як стопроцентний оптиміст сіяє сонце”. Від таких слів мимоволі виникають зіставлення з М.Коцюбинським, який неодноразово зізнавався, що він великий сонцепоклонник, а ще більше з Б.І.Антоничем, коли той проголошував:

я все – п’янкий дітвак із сонцем у кишені,
я – закоханий в життя поганин.

Отже, спираючись на такі митецькі авторитети, можемо беззаперечно говорити про язичницькі гени, що визначають характер світорозуміння А.Мироненком.

Обрання сонця за визначальну ознаку суцього не випадковість для поета. У даному разі спрацьовує глибинне правічне прагнення досягнути первородність, божественність земних цінностей у їхній обумовленості космічним, вселенським походженням. По суті про це свого часу писав М.Костомаров: „Найближчим до бога виток є світло, і тому при ретельному розгляді ми знайдемо, що найсуттєвіша частина язичництва слов'янського належить до світопоклоніння. У слов'ян було вірування, що істота світла являлася на землю і втілювалася у людському роді”.

Своєрідне підтвердження цьому знаходимо у вірші „В Донецьку”, де ліричний герой постає в образі „сатира – лісного божка”. Дана самохарактеристика й обумовлює особливість конфлікту, порушеного автором. На перший погляд це може видатися досить поширеним зневажливо-здивованим ставленням „городянина” до „селока”. Провінціала. Присутній тут і поблажливий погляд просвітителя-природника на людину, уражену цивілізацією. Та, як нам видається, за всім цим стоять різні духовні цінності, різні уявлення про сутність буття. Бо, швидше за все, мешканці міста сприймають ліричного героя не стільки сатиром, скільки лісовиком, щезником. Адже персонаж давньогрецьких міфів сатир – це символ плодючості, шибеник, любитель вина. Лісовик же викликає побоювання, від нього слід було боронитися, зустріч з ним була не бажана. Щось подібне у ставленні до себе відчуває і ліричний герой. Його не просто зневажають, його страхаються, на нього готові влаштувати травлю. Тож виникає природне питання, чому так сталося, чому зустріч з людиною викликає не радість, а ненависть. Розгадка криється у людських душах і серцях. Не гамір міста і його прискорений ритм не дозволяють донеччанам по-іншому поглянути на незнайомця, а нездатність збагнути сокровенне:

... Вам з лихвою

в моєму серці доброти,

а ви лиш кривите роти...

Причина подібної сліпоти і глухоти коріниться у надмірній гонитві за матеріально уречевленим благополуччям. Вона виникла не сьогодні, провокувалася десятиліттями об'єктивного і штучного дефіциту, переростаючи поступово із негараздів і злиднів матеріальних у ракову пухлину бездуховності, неспроможності, а точніше, небажання вийти за межі власного еґо, побачити в собі подібному не ворога, а гідну пошанування індивідуальність та особистість.

Подібні переконання не виникають спонтанно, вони виховуються під впливом багатьох факторів, серед яких провідна роль належить родинному оточенню, фундаменту, закладеному в дитинстві батьками. Усвідомлюючи це, А.Мироненко присвятив матері й батькові ряд поезій („Джерела”, „Батько”, „Диво”). З їхніми образами пов'язується не лише морально-етичні уроки, дані синові („Стережися, синочку, бруду, і нехай лиш любов сама омиває твої чисті груди...”). Сприйняття батьків завжди асоціюється в автора з цілим світом, буянням природних сил, що дозволяє зануритися у процес формування особистості самого митця. Батько і мати стали не просто біологічним початком його життя, а привідкрили завісу до таємниці буття, його праоснов. Важко назвати народи, які б на певному етапі досягнення навколишнього світу не пройшли через культ вогню, його обожествління. Вогонь завжди зараховувався до елементів, які знаходилися в основі світобудови, мали магічно-божественне начало.

Тому-то батько і порівнюється з вогнем, від якого беруть початок земля, небо, хліб – найвагоміші цінності для всього живого („Батько”).

Материнське начало розкривається поетом через образи води, колодязя, джерела. Адже згідно міфологічних уявлень українців, вода - найвеличніший дар неба Матері-землі, а саме в колодязях, криницях, джерелах і проявляється її жіноче ество. Дана сутність і визначає образну своєрідність вірша „Диво”. Центральний образ матері, що припрошує всіх вибирати „холодну водичку” зі щойно викопаної криниці, завдяки дублюванню його образом колодязя, набуває символічного значення. Мати ділиться з односельцями не джерельною водою, вона роздає їм свою любов, свою красу, свої літа. Тільки мати здатна на таку безкорисливість, тільки вона у кожній людині бачить своє дитя, обіймаючи і пестячи в такий спосіб весь світ. І це почування не може не передатися іншим. Відбувається магічне очищення, Мати-вода змиває бруд з людських душ, примушує їх поглянути навколо промитими очима і побачити, що „зорі над світом іскрились правдиво”.

Близьким за своїм смисловим навантаженням до образів матері, води є образ річки. До відомих і безіменних річок часто звертається письменник у свої віршах („Ріка Росава”, „Росавські мотиви”, „Монолог струмка”, „А є підземні ріки”, „Ріки до людей не ходять”, „Меридіани”). Ці образи у кожному з творів виконують конкретні зображувально-виражальні функції, маючи при цьому певну спільність. Оціночно-смилова їхня наповненість знаходиться у площині язичницько-міфологічних уявлень. Уже згадувалося, які асоціативні зв'язки існують між образами матері, води, колодязя. У поезії „Монолог струмка” можна помітити не текстові, а смислові переформування з поведінкою, прагненнями матері, розкритими у вірші „Диво”. Якщо там жінка знаходила задоволення від радості, розділеної з іншими, то струмок (вода як материнське начало) своє призначення теж вбачає у перейманнях проблемами тих, хто з ним поруч:

я просто від щастя
до дна висихаю,
а з горя я весь
вимерзаю до дна.

Альтруїстична основа декларується як домінантна риса характеру, як принцип поведінки, продиктованої усвідомлення своєї відповідальності перед людством, перед світом.

З цими ж образотворчими законами розкривається і художня система поезії „А є підводні ручаї і ріки”. Тут безпосередньо зливаються дві стихії – вода і земля – взаємозбагачуючи і взаємозапіднюючи одна одну. І все це відбувається без стороннього ока, зберігаючи певний наліт таємничості. Автор ніби наголошує, що є речі, про які не прийнято галасувати, виставляти їх напоказ, хизуватися зробленим. Така поведінка спирається на переконаність у правильності обраного шляху, несхибності обраних орієнтирів. Йдеться, безперечно, про духовні ознаки людини, її внутрішні настанови. І цими якостями в повній мірі наділена лише мати. А благодатний їхній вплив на інших відбувається у процесі спілкування, припадання до безбрежної материнської душі. Отже, невидиме неодмінно проявиться, відгукнеться у конкретних вчинках тих, хто мав щастя спілкування з чистими джерелами. А вони невичерпні. Не випадково і вірш закінчується утвердженням того, що живущими водами споконвіку живляться колодязі.

Дещо в іншому смисловому ключі постає образ ріки Росави. Перш за все вона дорога і близька поетові тим, що він народився на її берегах, проймаючись її красою і неповторністю, навчився цінувати прекрасне, дорожити минувшиною, відчувати себе громадянином. Та є ще один аспект, який неодмінно виділяє автор за допомогою даного образу. Саме в такому висвітленні найвиразніше відбиваються міфологічні витоки твору, бо ріка – це дорога в інший світ, течія часу. Звернімося до вірша „Мій прадід правив шматом поля”. У ньому автор задумується над примхливістю долі, намагається у випадковому відкрити закономірне. Вагомість досягнутого допомагає людині вистояти під ударами життя, знайти надійне оперття для успішного протистояння. Опинившись поза батьківщиною, ліричний герой певний час перебуває у розгубленості, важко переживає все лихе, що давить на нього. Але швидко опановує себе, бо відчуває одразу підтримку з двох боків: це земля рідної Київщини і земля Донеччини, яка вже стала не менш рідною. І приходиться відчуття підтримки від розуміння, що ріки-матері поєдналися, подвоївши сили свого сина:

І вже давно моя Росава,
мов повноважний посланець,
і непомітно й величаво
впадає в Сіверський Дінець.

Відбувається перетікання духовної енергетики, виплеканої одними природно-історичними обставинами, в інші з неменшими здобутками, утворюється просторово-часова парадигма, оскільки А.Мироненко неодноразово підкреслює, що для нього Русь-Україна починається на берегах Росави, знаходячи логічне продовження на Донеччині.

Завершуючи наш огляд, вважаємо за необхідне зупинитися ще на одному поетичному образі. В ньому акумулюються чи не всі розглянуті перед цим. Маємо на увазі образ верби, змальований поетом у вірші „Плакуча верба”. Це досить поширений образ українського пісенного фольклору, й авторові вдалося зберегти притаманну народному мелосові образну наснаженість. Плакуча верба – це символ материнського чекання і болю, безмовного докору і запізненого синівського каяття. З образом верби завжди асоціюється задумливість, неспішність, життєстійкість. Це риси, що одвічно визначали українську ментальність.

Дисонуючим йому у вірші виступає образ поїзда. Його нестримним рухом син намагається виправдатися перед матір'ю. Але, напевне, ці два образи несуть більшу виражальну наснагу: не забувати свого коріння, чуйно ставитися до перевірених часом цінностей, не витратити себе на суєтне.

Приходячи до таких висновків, можна з упевненістю твердити, що А.Мироненко виробив цілісну образну систему, завдяки якій вдається виразити важливі проблеми сьогодення, спираючись на глибинні національні культурні цінності українського народу.

Література:

1. Мироненко А.А. Я – святославич. Том 1. Поезії. – Краматорськ, 2002.
2. Мироненко А.А. Росава: Лірика. – Донецьк, 1978.
3. Антонич Б.-І. Велика гармонія: Поезії. – К., 1993.
4. Войтович В. Українська міфологія. – К., 2002.

5. Костомаров М.І. Слов'янська міфологія. – К., 1994.
6. Мифологический словарь / Гл. ред. Е.М.Мелетинский. – М., 1990.
7. Сліпушко О. Давньоукраїнський бестіарій (звіролов): Національний характер, суспільна мораль і духовність давніх українців у тваринних архетипах, міфах, символах, емблемах. – К., 2001.
8. Словарь мифов / Под ред. Питера Бентли. – М., 1999.
- 9 Пикалов В. „І світ надій в мені посіють...” // Краматорський металург. – 1996. – 20 июля.
10. Пикалов В. Слово моего друга //Краматорская правда. – 1997. – 6 мая.
11. Сиротенко В. „А все ж я донецкий поет...” // Схід: Аналітико-інформаційний журнал. – 2002. - № 7.

Відомості про автора

Сиротенко Валерій Павлович, завідувач кафедри слов'янської філології Краматорського економіко-гуманітарного інституту, кандидат філологічних наук, доцент.

ВІРНІСТЬ ОБРАНОМУ ШЛЯХУ

О.Е.Бондаренко, В.П.Сиротенко

(Про творчість Л. Горового)

Літературна карта Донеччини, зокрема Слобожанщини, надзвичайно строката. Тут і Слов'янськ, на околицях якого народився класик української літератури поет-романтик Микола Петренко, і Святогірськ, який завдяки своєрідної аури став своєрідною Меккою для митців (Г.Сковорода, Г.Квітка-Основ'яненко, Ф.Тютчев, І.Бунін, А.Чехов, В.Сосюра, М.Цветаєва), Бахмутчина, на теренах якої народилися і зростали В.Гаршин, М.Чернявський, М.Шаповал. І на цьому славетному полі ніяк не губиться літературний Краматорськ. Його митецько-письменницьку історію можна розпочинати з імен Івана Журбенка, Порфирія Трейдуба, короткочасних „літературних десантів” кінця 20 – початку 30-х років (М.Хвильовий, Ю.Яновський, О.Вишня, І.Ле). Саме на цей період (1934 р.) припадає започаткування літературного об'єднання (С.Борзенко, М.Шарабан, А.Ривлін), коли „будівництво Новокраматорського заводу досягло свого апогею й ентузіазм тих днів виливався у вірші” [2, 10]. Однак його злет розпочався з моменту, коли на чолі стає колишній фронтвик, інвалід Великої Вітчизняної війни Микола Рибалко (1954 р.). Через нього пройшли уже нинішні старійшини краматорського поетичного цеху Леонід Горовий, Віктор Пікалов, Микола Сміщенко, Анатолій Мироненко, Леонід Таран, Володимир Виноградов, Олег Плуталов, Анатолій Киберев, Фелікс Скворцов, а також ті, про кого й зараз можна сказати „я только вышел на удар”: Сергій Шишкін, Олег Максименко, Андрій Шкіль, Аліна Остафійчук. Останні роки у силу багатьох

причин не були сприятливі для поетичного натхнення, але і вони позначилися появою цілого ряду як поетичних збірок (З.Дударчик „З Кобзареві криниці”, 2001; А.Киберев „Слово-песня о битве-походе князя Игоря свет Слатославича, знаменитого внука Олегова: Поэтическая реставрация”, 2001; А.Остафійчук „Прижаться к земле”; В. Пікалов „Круги доброты”, 2002; Ф.Скворцов „Аллея Керн”, 2005; А.Таран „Дорога до себе”, 2001), так і розвідками про краматорських письменників. У зв’язку з цим ми і зупинимося на останній збірці Леоніда Горового „Пока сердца для чести живы” (2002 р.).

Л.Горовий - автор понад десяти поетичних збірок, але остання по-своєму унікальна. У ній представлені вірші, написані в період з 1953 по 1961 роки. Минули не просто десятиліття, змінилася філософія життя, світоглядні орієнтири, якими визначалися морально-етичні, естетичні цінності тогочасної людини. І треба мати стійкі особисті життєві принципи, переконання, виробити власні духовні орієнтири, щоб насмілитися повідати сучасному читачеві свої колишні (а отже, і нинішні) переживання, настрої, тривоги. Це можливо, коли поет переконаний у правоті висловлених думок, на що, у принципі, вказує у попередньому слові до збірки лауреат Донецької обласної літературної премії імені Володимира Сосюри А.Мироненко: „Леонід Горовий завжди жив життям своєї країни і свого покоління. І як би ми з вами з низин або висот нашого часу не ставилися, наприклад, до часу минулого, поет завжди щиро і чесно відбивав його у свої творах”. Тож ми виділимо перш за все твори, мотиви яких нам видаються актуальними, такими, що пройшли перевірку часом, відбили загальнолюдські цінності, чим завжди привертатимуть до себе увагу.

Сьогодні хіба що ледачий не торкався проблеми меркантильності сучасної молоді, її нестримних бажань майже одразу по закінченню школи одержувати солідну платню, мати комфортабельну, добре умебльовану кімнату, поруч з якою у власному гаражі повинна стояти престижна іномарка. Це неодмінна ознака сьогодення, і було б безглуздям заперечувати чисельні телеконкурси краси, вікторини, рекламні заклики, в основі яких знаходиться фінансово-матеріальне благополуччя. Небезпечно не це, небезпечна девальвація духовного. Покоління Л.Горового ностальгує (і про це він пише у віршах „Молодость”, „Вдали от дома”, „Начало пути”) за роками і днями, коли „наша совесть нас туда бросала, /Где устройство жизни потрудней”. Ми не схильні ідеалізувати ті часи, бо надто багато об’єктивних, позбавлених ідеологічного камуфляжу фактів свідчать про далеко не гуманістичні ідеали і прагнення, якими керувалися зверхники компартії та радянської держави. Але вони зуміли так організувати життя суспільства, що пріоритетними в ньому були високі й благородні духовні цілі. І в цьому перевага того покоління молоді над нинішньою. Була віра й ідеали, заперечити які, і ми в цьому твердо переконані, неможливо: порядність, душевна відкритість, безкорисливість, почуття дружби. Вони не заперечують і не відкидають матеріальні успіхи і блага, але вибивають ґрунт з-під типової сучасної моралі ділового успіху, кар’єри, коли, наприклад, у середині 90-х років семикласники у творі-роздумі, що потрібно для успішного бізнесу, відзначали необхідність „криші”, уміння „кинути” партнера, а потім уже мати друга (бажано у владних структурах). Для ліричного героя Л.Горового існують інші орієнтири:

Наш веселый старик хозяин.
Улыбається,
Трубкой пыхтит.
И завидуєт нам, ребятам,
Жизнь которых, как хлеб, проста –
С небольшою,
В обрез, зарплатой,
С биографией в пол-листа.

І це не „совковий” примітивізм, а істинна віра в людину, в її духовність, в її творчі можливості.

Для формування подібних настроїв потрібен певний ґрунт, і його Л.Горовий знаходить у потребі спілкування з людьми. При цьому героями його віршів стають ті, кого прийнято називати представниками народу. Такий вибір не випадковий. По-перше, ліричний герой, приміром, вірша „Начало пути” – юнак, який тільки починає самостійно пізнавати життя. Для нього важливо спілкуватися зі стороннім досвідом, звірити чуже світовідчуття з власним, відчувати увагу до себе. З одного боку, це дозволяє молодій людині почуватися впевненіше, відчувати власну важливість у суспільстві, проймається самоповагою, а з іншого, і самого примушує виробляти такі норми поведінки, спілкування, щоб не ображати оточуючих, у певній мірі висловити подяку за увагу до власної персони:

Я людскую помощь не отвергну,
Слов тепло навеки сберегу,
Оплачу сторицей и, наверно,
До конца сочту себя в долгу.

По-друге, для художньої манери Л.Горового властиве приглядання до життєвих подробиць. Вони важливі поетові не для зовнішнього колориту, не заради „голоного мідяка правди” (О.Довженко), а проникнення у сутність характеру, пізнання життєвої філософії персонажа. Завдяки цьому відбувається художнє відкриття, факт дійсності стає феноменом мистецтва. По суті на це вказує один із рецензентів збірника, керівник Краматорського літературного об’єднання імені Миколи Рибалка, член Національної спілки журналістів України В.Пікалов: „...узавши за основу, здавалося б, усім відоме поняття, заяложену тему, автор видає твір, зробити який під силу тільки великому майстру”. Ось і у вірші за буденним діалогом між візником і ліричним героєм вимальовується душа людини зі значним життєвим досвідом, яка щиро прагне допомогти молодикові швидше зіп’ястися на ноги. А тому підмічені портретні деталі візника („седоват, в промасленной фуфайке”), небагатослівність у мовленні – ознака авторської поваги до цієї літньої людини, визначення вагомості моральних основ, на які спирається вона у своєму повсякденному житті.

Спілкування з етичним досвідом старшого покоління сприяє тому, що і сам письменник у свої ще молоді роки уміє точно вловити сутність проблеми, відчути її філософсько-буттєву насаженість. Так, звичайна хлоп’яча розвага – біг наввипередки, намагання дитини не пасти задніх – завдяки митецькій уяві обертаються у дилему, розв’язати яку доводиться кожному („Мальчуганов бежала

толпа...”). І якщо на початку ми зауважували, що вірші Л.Горового витримали перевірку часом, то у значній мірі мали на увазі й дану поезію. Автор задумується над тим, з чим зустрінеться людина у житті, що буде вести її по життєвій стежі, у чому власне полягає сенс земного буття. Безумовно, що будуть падіння і злети, втома і біль від нездійснених задумів і розчарувань. Треба сказати, що подібні перспективи бачаться не одним Л.Горовим. Для прикладу згадаймо життєві кредо героїв поезій Б.І.Антонича „Стратосфера” (відсутність бур, борні, втоми фактично означає смерть) та В.Симоненка „На білих конях пронеслися роки...” (оглядаючись назад, герой жалкує, що не зіскочив на коня, який мчить аллюром). Л.Горовий вносить свій нюанс у бачення проблеми: коли хлопчик стане дорослим:

Только б страшного не испытать –
От людей и от жизни отстать.

Однак бути з людьми ще не означає приносити їм користь. У ряді віршів Л.Горового зустрічаємося з антигероями, яким не відмовиш в „умінні жити” („Я старість уважаю”, „Улиткой коротая век...”, „Он, пухленький, в беседе...”). Кожен із цих творів цікавий по-своєму, але ми виділяємо поезію „Я старість уважаю”, оскільки у ній спостерігається досить несподіваний поворот суспільно важливої проблеми – старість людини, на яке ставлення до себе вона має право розраховувати.

Якщо взяти до уваги, що вірш написано у 1958 році, то впадає у вічі „нетиповість” ситуації для радянського суспільства, а відтак сміливість, яку демонструє молодий письменник, звертаючись до неї. У ті часи учасників Великої Вітчизняної війни рідко називали ветеранами, рідко вшановували, але до загиблих у боях і тоді вже було особливе ставлення. Тому мірилом моральності персонажа виступають не прожиті ним роки, сиве волосся, на це завжди сторонні реагують позитивно, а обстоювані норми поведінки особливо відносно тих, хто загинув за Батьківщину. Автор не приховує, що ця людина для нього, м’яко кажучи, не симпатична перш за все тому, що, живучи поруч з братськими могилами, „ни цветка /На них не положил”. А отже, і причина старіння – у жадобі.

А цей момент, як нам видається, і перекидає місток у наше сьогодення. Маємо на увазі не бідарське становище уже літніх ветеранів, і не тих, хто у розквіті сил, працюючи на підприємствах, фермах, приватних фірмах, одержує до смішного малу платню. Йдеться про тих, хто відвідує модні магазини, відпочинок проводить на Багамах чи інших островах, має багатокімнатну квартиру чи власний котедж у престижному районі. Це бізнесмен, ділова людина, економічна, політична роль яких уже досить помітна у сучасному суспільстві. Відзначаючи цю верству, ми ні в якому разі не ставимо під сумнів її соціальну необхідність, як і те, що завдяки цим людям в Україні відроджуються благодійництво, меценатство, спонсорство (не будемо називати конкретних імен, щоб не образити інших). Але ж звернімося до фольклору, зокрема анекдотів, серед яких за останні п’ятнадцять – двадцять років чітко окреслилася тема про „новых русских”, „новых українців”. Функціонування і продуктивність будь-якого фольклорного жанру – це ознака актуальності порушеної проблеми, а також рівень етико-естетичних оцінок згідно перевіреної часом шкали моральних цінностей, утверджуваних народом. Герої цих творів – духовні дебіли,

для яких культура, пам'ять, людська гідність, пристойність не варті нічого, оскільки замінені кількома нулями на банківському рахунку. Напевне, таких мав на увазі В.Пікалов, переповідаючи власну реакцію на побачене по телебаченню: „Цинічно показують по ТБ репортажі з Іллічевського, Маріупольського, Миколаївського та інших портів, звідки його, таким чином „роздобутий” метал – наше з вами багатство, украдене у нас – відвантажують за кордони десятками мільйонів тонн. У мене сльози накочувалися на очі, коли побачив розкурочені пам'ятники з металу поетесі Марині Цвєтаєвій, письменнику Миколі Островському, металургові Курако...” Тому дуже хотілося б, щоб вірш „Я старість уважаю” потрапив би на очі комусь із нинішніх двадцяти – п'ятдесятирічних, і він замислився б над словами:

И кто мне скажет,
Кто прикажет мне,
Чтоб уважал я
Вот такую старость...

Знайомлячись із віршами збірки, по-особливому зупиняєшся на тих, де змальовуються найрідніші для тебе місця – твоя *батьківщина* („Река Торец”, „Краматорску”). Та любов і гордість, з якими передано обриси рідного для Л.Горового міста, торецькі краєвиди, даючи підставу твердити, що письменник був одним із піонерів у даній тематиці. Адже на той час уся ідеологічна машина активно формувала образ неосяжної Батьківщини, апофеозом чого у 70-х роках стане твердження „Мой адрес – не дом и не улица. Мой адрес – Советский Союз”. Про Л.Горового також можна сказати, що він добре обізнаний із союзною географією: після закінчення Харківського бібліотечного інституту працював заввідділом культури у райцентрі Устилуг на Волині, військову службу розпочинав у Чернівцях, а потім у складі екіпажу транспортно-десантної авіації побував у багатьох військових округах СРСР. А подумки завжди був у рідних місцях. Вони для молодого поета не просто приємний спогад про дитинство і юність, а етичний еталон, „компас”, за якими звіряється правильність обраного життєвого шляху. Так, ліричний герой поезії „Краматорску” зізнається, що „по-твоему строго / Я меряю мысли свои и дела”. Як бачимо, у темі *батьківщини* автор відразу виділив її найважливішу рису – особистість починає формуватися з малого, необхідність пам'ятати і плекати власне родове коріння, пишатися ним. Ці знання і почування неодмінно позначаються на духовних якостях індивіда, зокрема на громадянських позиціях. Не випадково сучасна концепція патріотичного виховання в Україні ґрунтується на неодмінному утвердженні ролі і значимості *батьківщини*, без яких неможливо успішно вирішувати і наступні виховні завдання. Ми ж можемо констатувати, що зрощене Л.Горовим зерно впало на благодатну землю. Якщо поет у приватній розмові з авторами даної статті з неприхованою теплотою згадував рідну школу, вчителів, однокласників, а серед них назвемо тільки найвідоміших – кіноактори Майя Булгакова та Леонід Пархоменко, то у кінці 90-х років інший випускник цієї ж школи С.Шишкін написав:

С чего крутая начинается дорога? –
.....
Седьмая школа.
Еще мы не закончили твой класс.
Так в добрый путь, в урочный час!..

Представлені твори – це лише незначна частка, яка не вичерпує всього різноманіття збірки „Пока сердца для чести живы”. Ми прагнули поглянути на поезії, написані понад сорок років назад, через призму сьогодення. Підмічене у них не означає, що остаточно розставлені крапки над „і”, але беззаперечно свідчить про свіжість й оригінальність думки, авторське уміння підмічати суттєве і відтворювати засобами художнього слова. А це ознака майстерності тодішнього молодого письменника, яка пройшла успішну перевірку часом.

Література:

1. Горовой Л. Адрес войны: Стихи.- Краматорск, 1998.
2. Горовой Л. Бойцы вспоминают...: [Очерки. Статьи. Зарисовки. Интервью. Стихи о фронтовиках-краматорчанах]. – Краматорск, 2000.
3. Горовой Л. Любить прекрасное велю!/: Лирика. – Краматорск, 2001.
4. Горовой Л. Мы солдаты с рожденья: Стихи. – Краматорск, 2005.
5. Горовой Л. На стыке двух эпох: Стихи и поэмы. – Краматорск, 1997.
6. Горовой Л. Не заросла народная тропа: Стихи. Поэма. – Краматорск, 1998.
7. Горовой Л. Отчизне должно бы помочь: Поэмы. – Краматорск, 2003.
8. Горовой Л. Победители. – Краматорск, 2005.
9. Горовой Л. Пока сердца для чести живы: Ранние стихи. – Краматорск, 2002.
10. Горовой Л. Пощечина: Повесть. – Краматорск, 2006.
11. Горовой Л. Пятая грань. – Донецк, 1976.
12. Горовой Л. Седьмое чувство. – Краматорск, 1999.
13. Лапушкіна Н. Українське письменство Краматорська. – Краматорськ, 2003.
14. Мироненко А. Время выбрало нас // Горовой Л. Пока сердца для чести живы: Ранние стихи. – Краматорск, 2002. – С. 5 – 8.
15. Михайлова А. Особливості малої форми у віршах С.Шішкіна // Слобожанщина: літературний вимір: Збірник наукових праць. Вип. II. – Луганськ, 2004. – С. 191 – 197.
16. Москвіна Є. Естетичний ідеал сучасного студентства // Слобожанщина: літературний вимір: Збірник наукових праць. Вип. I. – Луганськ, 2003. – С. 238 – 244.
17. Пикалов В. На широте поезии // Горовой Л. Пока сердца для чести живы: Ранние стихи. – Краматорск, 2002. – С. 9 – 23.
18. Севітов В. Романтико-реалістична стильова тенденція у поезії Ф.Скворцова // Слобожанщина: літературний вимір: Збірник наукових праць. Вип. I. – Луганськ, 2003. – С. 244 – 251.
19. Дорога к Пушкину: О презентации книги Л.Горького „Не заросла народная тропа”//Краматорская правда.-1999. - 20 февраля. - С.1.
20. Гигорьев В. Грани человечности: [О книге Л. Горового «Пятая грань»] // Краматорская правда. – 1976. – 13 мая.
21. „На стыке двух эпох ”- так называется новый сборник стихов известного краматорського поета Л.Горового // Краматорская правда.-1997.-22 ноября.-С.1.
22. Ноткина А. Поклонники творчества Леонида Горового присвоили ему звание „народный поэт”//Краматорская правда.-2006.-№ 26.С.13.
23. Ноткина А. Тропа к Пушкину: [О книге стихов Горового „Не заросла народная тропа”]//Краматорская правда.-1998.-8 декабря.- С.4.

24. Осколки войны: [О поэте и журналисте Л.Горовом] // Донбасс.-1998.-2 июля.-С.10.
- 25.Сегодня Леониду Горовому-75 лет // Краматорская правда.-№ 25.-С.16.
- 26.Творчество продолжается: Л.Горовому -75 // Технополис.-2006.-№ 25.-С.21
- 27.Тараненко В. И журналист, и виртуоз поэтического пера: Л.Горовому - 75 // Поиск.-2006.-№ 26.-С.2..

Відомості про авторів:

Бондаренко Олена Едуардівна.

Краматорський економіко-гуманітарний інститут, старший викладач кафедри слов'янської філології

Сиротенко Валерій Павлович.

Краматорський економіко-гуманітарний інститут, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології, кандидат філологічних наук

Содержание:

1. Севитов В.М. Романтико-реалистическая стилевая тенденция в поэзии Ф. Скворцова.	3
2. Михайлова А.В.Особливості малої форми у віршах С. Шишкіна.	7
3. Михайлова А.В.Мотиви, образна система поетичних збірок С. Шишкіна.	12
4. Сиротенко В.П. Верифікаційні особливості сонетної форми у ліриці Анатолія Кібирева	18
5. Севитов В.М. Условно-мифологическая стилевая тенденция в поэзии А. Кибирева.	24
6.Сиротенко В.П. Роль зображувально-виражальних засобів у розкритті мотиву історичної пам'яті у поезіях А. Мироненка.	28
7.Сиротенко В.П. Своєрідність образної системи поезій А. Мироненка.	35
8. Бондаренко О.Е., Сиротенко В.П. Вірність обраному шляху (Про творчість Л. Горового).	40